

Независимо от превратностите в нашата история някои от поминъците на предците ни, макар скромни по мащаб, са свързани и с водната стихия. Става дума за гемиджийството по морето и по река Дунав, за рибарството, за соларството... Как българинът е възприемал тези занаяти ясно личи от фолклорната традиция с описаните там, освен гемии, още калъони, корабари, корапчии, лодкари и мрежи, с вятъра дели пуряз и т.н. Но през 19 в., особено от втората му половина, интересът към морето, корабоплаването и новостите, свързани с него, се засилва. Този интерес е провокиран от българското Възраждане с двери, широко отворени за знанията на цивилизования свят, като сред всички много често срещаме и информации за морето. Текстовете във възрожденския печат са основно преводни, с достоверна за времето си фактология. Но за да бъдат разбрани от читателя във време оно, трябва да бъдат и достъпно разказани. Тук възниква необходимостта от българска морска лексика, заедно с корабната и навигационна терминология с холандски, английски, руски, турски, гръцки, арабски и пр. произход. Която няма как да не бъде създадена във време, предлагащо на новата наша икономическа, търговска и културна аристокрация да поеме и по сините пътища на планетата. Всяка със своите специфични дейности и задачи...

И по страниците на периодиката се появяват кораби – юч диреклии, пароплови, пароплуви, вапори, пароплувни корита. По

ГЕОРГИ НИКОЛОВ

БЪЛГАРСКАТА МОРСКА ТЕРМИНОЛОГИЯ – ЗАРАЖДАНЕ И РАНЕН РАЗВОЙ

талази и вълми те развяват своите хорутви, стягове, пантиери, пряпорци, бандери и флагове, плющящи на самия връх на диреците, мачките, боровете, стълповете. Тези морски съдове се командват от корабначалници, капетани, кораблеповелители, а в отделни случаи: от првокорабленици... Под тях в йерархията се намират маренарите, кораблениците, морците, кормчийте, наричани още дюменджии, гребачите, лопатарете (също гребци – б.а)/... всеки със задълженията си. Те вдигат и спускат желязото, или котката в някое престанище (лиман), обслужват платната, както и машината (машината), хвърлят лага, отчитат левгите път и обслужват песъчливия часовник. “Съживен от едно силно духане вятър, корабът, с грабнакът си, както с палешникът от едно орало, уработева многоприлично морското поле”, отбелязва нашенското списание “Книговище за прочитане” от 1874 г. А в крайморието скромно битуват по-малките в размерите си каици, фелюки, трати, варки, ладии, йакти (яхти), които лесно могат да станат жертва на мореразбойниците и на пиратерията.

Иначе, как изглежда в очите на възрожденския българин една корабна маневра? Отговор дава Петко Славейков-Медникаров в

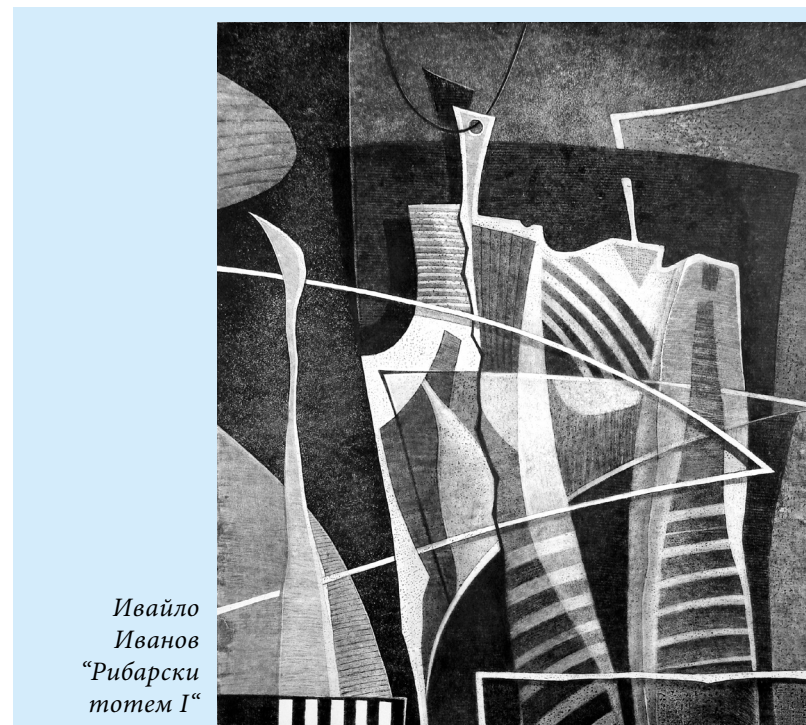
своя пътепис от Цариград до Варна от 1868 г.: “Намусеното небе ся по разведри, дъждът посякна, вятърът потихна, намръщаното чело на своенравната черноморска пачина ся позаравни, зашавах кораберите, задими ся паракходното димилище, затътнаха котлите, зацапах перките на колелата и паракходът привечер ни понесе към Варна...”

Предложените тук словни примери са от “Цариградски вестник”, “Български книжици”, “Македония”, “Зорница”, от географски пособия и актуални в 19-то столетие документи по пристанищно и митническо дело. Те могат да бъдат допълнени многократно, но по-важното е друго. Че поставят сериозна основа за следосвобожденската ни лексика в мореплаването, като и тя на свой ред започва да се развива и обогатява с нови понятия заедно с развитието на световното мореплаване. Научаваме за хвърчилоносачи с по десет хвърчила, за хвърчаща лодка и оръдиеносци, нарочни наливни кораби – танкери. Но отдавна добилиите световна приложимост чуждици все повече тревожат радетелите за чист български език на борда. Не твърдим, че са последователи на Александър Теодоров-Балан, обаче: “Застъпниците на побългаряването... имат на своя страна пра-

вилността и истината, без да говорим и за непоруганата святост на майчината реч, въпреки това те са в неблагоприятно положение, защото са по-малобройни от своите противници и защото са носители и проповедници на нови истини. А пътят на всички новатори е осеян с тръни”, твърди талантливият публицист, поет и белетрист Крум Кънчев във вестник “Морски преглед” от 1938 г. и ни предлага “къса редица чужди думи, сполучливо заменени с наши”: ватерлиния – водолиния, вахта – стража, вимпел – косица, шпигат – водосток, клюз – гърловина, кнехт – дънер, кранец – предпазител, лаг – бързомер, люк – входник, светлик, лот – дъномер, дълбокомер, перископ – мореглед, румпел – поврътник, рея – напречник, рул – кърмилло, трюм – усойник, командант – корабначалник, боцман – корабник, бушприт – стърчило, шамандура – плавник, мачта – стожер, фалшборд – лъжестена. Към тях добавяме платнен кораб, младик (юнга), наклонник, мореплаводство... Кънчев, безспорно не сам, е готов за сериозни дебати с опонентите на навигационните замени в терминологията: “Думата трюм е заменена с усойник – откъде накъде, що за измишльотина? Провиква се с възмущение член от висшата служба на

търговски кораб. Впрочем, кои са основанията, та да бъде недоволен роптаещият господин? Щом като той бездруго приема в съзнанието си условното значение на думата трюм, защо пък не приема думата усойник?... Всъщност, думата усойник е предостатъчно изразителна, изтъкваща влажен, тъмен, необитаем и неприветлив кът, точно каквото представлява празното пространство на най-долната част на кораба, непосредствено над гръбнака”.

Този спор, останал вече десетилетия назад, е разбираем, а резултатът от него – известен. Всичко, което в световното корабоплаване е добро за отделните страни, е добро и за България. Много от поднесените тук “понятия” извикват неволни, но не и иронични усмивки. Защото те са търсени в услуга на възраждането се наше присъствие на море и, без да бъдем максималисти – и по пътищата на Световния океан. Повечето думи днес са само с архаично познавателно значение. Но всяко начинание, включително и българското присъствие в навигацията, логистиката, морската търговия от 19 в. насам, имат първи корени. Така е и с морските ни слова през Възраждането и първите години на 20 век. За жалост, голяма част от речниковия фонд за този период е или забравен, или почти изтрит във времето. Така е и със словесния набор в делника на такива други морски поминъци, като крайбрежното рибарство с таляни, аламани и грибове, с меримета, сулинарството, соларството, строителството на лодки. Не са ли и те част от нашата морска история? Защо ли ни е такъв спомен? А защо пък не в тези наши европейски времена?..

Ивайло
Иванов
“Рибарски
тотем I”

ЗАБРАВЕНИ ФОТОГРАФИИ ОТ РУСКО-ТУРСКАТА ВОЙНА

На стр. 2

ПОЕТИКАТА НА АЛЕКСАНДЪР ВУТИМСКИ

На стр. 11

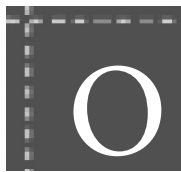
ДВЕ СРЕЩИ С ДИМИТЪР ПАНТЕЛЕЕВ

На стр. 10

ИВАН ОВЧАРОВ НА 50 ГОДИНИ

Морето
в усмирителната риза
на брега –
каква илюзия за край
на всеки порив!...
Какво начало
на завръщане в началото...

Когато всичко е любов
и предстоящо.

Освобождение-то на България и европейската фотография. На пръв поглед тези две теми стоят далече една от друга. Независимостта на България, пряк резултат от руско-турската война от 1877 - 1878 година, съвпада с разраствания се интерес към документалната фотография в Европа и този факт като че обяснява богатото фотографско наследство от онези паметни за българската държава години. Днес говорим за фотографии, в които са съхранени лица на някои от героите на тези събития, както места и исторически факти, свързани с военните действия, довели до възстановяване независимостта на България. По следите на тези забравени фотографии тръгват по едно и също време и независимо един от друг варненският историк Борислав Дряновски и известният български фотограф Иво Хаджимишев.

През 2007 г. Б. Дряновски е гост на държавния архив в Риека. Неговият домакин споменава за частната колекция на Бърлич Маджуранис, в която има и фотографии от руско-турската война 1877-1878 година. Това, което се разкрива пред очите на г-н Дряновски е смайващо. Сред стотиците документи той открива неизвестни документални фотографии, правени от Франц Душек в качеството му на придворен фотограф на румънския крал Карол I. Имащ достъп до висшето командване и генералния щаб на руската армия, както и до Александър II, Душек става един от най-известните хроникьори на военните действия. Фотографиите на Душек образно и убедително илюстрират важни моменти от войната, като се започне от марша на руските войски от Плоещ, преминаването през р. Дунав, чак до битката за Плевен. Образите на действащите лица от двете страни на фронта - от редовните войни до легендарните пълководци подкупват с непосредствеността и естествеността си. Със сигурност днес много други неизвестни фотографии на Франц Душек се намират и в други частни колекции, какъвто е случаят с архивната колекция на българския дипломат Минчо Несторов, съхранявана в библиотеката "Мажуранич-Брлич-Ружич" в Риека, Хърватия, както и в библиотеката на Румънската академия на науките.

Като резултат от проучвателната работа на Б. Дряновски през 2008 г. е издаден албум "Пред фотообектива на историята. Неизвестни фотографии от руско-турската освободителна война 1877 - 1878 г.", реализиран със съдействието на Генералния консул на консулството на Руската федерация във Варна - Анатолий Викторович Щелкунов, Обществото за приятелство с народите на Русия и ОНД и общини от Варненска област. Албумът е посветен на 130-годишнината от Освобождението на България и заедно с едноименната юбилейна изложба е част от мащабна програма, посветена на годишнината, под патронажа на Варненския и Великопреславски митрополит д-р Кирил, Областния упра-

А.Д. Иванов

"Стража в Балкана"

ЗАБРАВЕНИ ФОТОГРАФИИ ОТ РУСКО-ТУРСКАТА ВОЙНА

Приносът на Варна към откриването на нови исторически извори за Освобождението на България

вители на област Варна и кмета на община Варна. Снимките са предоставени от научния архив на Българската академия на науките и от частния архив на семейство Бърлич-Маджуранич от град Риека. За значението на откритието и подготвената изложба говори и фактът, че в своята книга "Духовное единение" Анатолий Щелкунов определя презентацията на "Пред фотообектива на историята. Неизвестни фотографии от руско-турската освободителна война 1877 - 1878 г." като едно от най-значимите явления в Българо-руските културни връзки от началото на XXI век.

По същото време към Русия тръгва и фотографът Иво Хаджимишев заедно с историка Рада Баниялиева. Там, водени от известния познавач на фотографията Евгений Березнер, те разглеждат документи от Държавния архив за кино и фотографски документи край Москва. Така неочаквано откриват албума "Забалканский поход" от фотографа А. Д. Иванов - единият от двамата най-изявени хроникьори на тази война, както и творбите на няколко неназовани, но не по-малко значими автори от периода на руско-турската война. "Разгръщайки албума имах чувството, че до мен достига гласът на забравения майстор на светлописа, който започва своя разказ за преживяното след сто и тридесет години. Той ни повежда през калта и снежните преспи на притихналата изостанала провинция през бойните полета и руините на един от най-скъпите символи на днешната ни столица - църквата "Света София", до самотния руски воин, съзерцаващ от далече Одрин. Страница по страница пред нас оживяваха безименните герои - армията, офицерите, българските доброволци в снежния Балкан, по-

Посвещава се на 27 юли - 131 г. от освобождението на Варна

ходните болници, пленниците, бежанците, спасеното турско бебе, намерено в изоставен обоз в средата на зимата..." - споделя впечатлението си от това откритие Иво Хаджимишев.

Така, почти в едно и също време, след сто и тридесет години в България се събират творбите на двама майстори на фотографията, създали безценен исторически материал от руско-турската война. Много от фотографиите са повече от илюстративен документ - те са силни произведения на изкуството, съхраняващи мигове от една война, която и до днес е повод на геостратегически и исторически анализи.

От тези скъпи за всеки българин фотографии оживява цвета на Русия. Хората - независимо от своя ранг в обществото, които са тръгнали да жертват живота си - готови да изпълнят своята благородна мисия - освобождението на България. Фотографията блестящо изпълнява своето предназначение - виждаме тези съпричастни на войната хора такива, каквито са били - от плът и кръв. В тях съзираме и представители на руската аристокрация на бойното поле, приела тежките условия редом с безименните войни - истинските герои на този сблъсък в името на една голяма кауза, тълкувана тогава, а и до днес нееднозначно.

Много от тези изображения разпознаваме по-късно в създадената батална живопис от руско-турската война. Вероятно една от тези фотографии на Александър II на кон е послужила и на италианския скулптор Арнолдо Цоки при създаването на емблематичния паметник на Цар Освободител в центъра на

столицата на България - София.

Обединени в една изложба, двете колекции са представени в много градове на България, в Народното събрание, в изложбени зали в София. През 2008 г. в периода 22 май - 29 ноември неизвестните фотографии от руско-турската освободителна война са изложени в Саратов, Саранск, Нижегород, Москва. В юбилейния албум на изложбата, посветена на 130-годишнината от войната и 2009 г. - година на България в Русия, в своето приветствие българският министър на културата проф. Стефан Данаилов пише: "Убеден съм, че изложбата "Забравените фотографии от Руско-турската война" би била чест за всеки музей по света... Русия не само освободи България, но и помогна за възстановяването и укрепването на българската държавност. Уникалните фотографии на тази експозиция са нещо повече от документи. В тях оживяват безименните герои на войната - войниците, офицерите, пленниците, бежанците, спасеното пленаче, намерено в изоставен обоз в люта зима... Тези скъпи за всеки българин снимки са запечатали военните действия и личностите, свързани с тях, които независимо от своя ранг в обществото са тръгнали с една цел, за която са готови да жертват живота си и това е освобождението на България." Неговият колега - министърът на културата на Росийската федерация А. А. Авдеев, от името на Руската федерация благодари за предоставената възможност тази изложба да обиколи руски градове и изразява увереността си в "неугасващия интерес към общото ни минало".

Ново голямо признание изложбата на Иво Хаджимишев и Борислав Дряновски получава от вниманието на посланика на Френската република в Бълга-

рия н. пр. Етиен дьо Понсен. В рамките на честванията на 130-годишнината от установяването на френско-българските дипломатически отношения Посолството на Република Франция в България издава Каталог със снимки и гравюри, поместени в големите френски вестници от онази епоха. Сред галерията от фотодокументи съставителят Иво Хаджимишев включва и голяма част от неизвестните фотографски документи на Франц Душек и А. Д. Иванов. Това издание проследява в образи войната, довела до възстановяването на България, постигнато с много жертви. То представя малко известни и забравени фотографии и гравюри от различните фази на руско-турската война (1877-1878), публикувани във френския печат.

В словото си при представянето на каталога н. пр. Етиен дьо Понсен отбелязва: "Днес, двайсет години след падането на комунистическия тоталитаризъм и завръщането на България към демокрацията, ние сме членове на едно и също европейско семейство. Споделяме обща съдба. Никога по-рано обменят във всички области между нашите два народа не е бил толкова интензивен.

Нека си пожелаем подновените приятелски връзки в лоното на Европейския съюз, чиято история пишем всеки ден, да бъдат продуктивни за бъдещето. И нека съхраним в сърцата си ентусиазма от 1878, онази необикновена 1878 година, в която българската държава възвърна независимостта си."

През 2008 г. Националната художествена галерия в София представи изложба на малко известни фотографии от военни събития през 1877-1878 г. Там са експонирани откритите фотографии на А. Д. Иванов, съхранявани в Руския държавен архив за кино и фотодокументи и получени благодарение на дарител. Втората съществена част от изложбата се състои от творбите на Франц Душек, съхранявани в частна колекция в Риека и също безвъзмездно предоставени за изложбата. Повечето от тези скъпи за всички нас късчета визуална памет, отпечатвани навремето като гравюри, са създадени по фотографии, които преоткриваме едва сега. В тях има съхранено достойнство, уеща се дъхът на отминалото време. Хората са заставали пред обектива с ясна мисъл, че извършват нещо важно - оставят следа-памет за идните поколения.

Освен историческите аспекти, изложбата "Забравени фотографии от руско-турската война" показва няколко чудесни и красноречиви фотографии от България в навечерието на нейната така трудно извоювана свобода, които свидетелстват до каква степен образът на тази провинция, както тогава наричат Европейска Турция, е така дълбоко преобразен.

Авторите на изложбата се надяват, че подобни открития ще поставят началото на задълбочено изучаване на фотографското наследство и ще предоставят на историците и на публиката нови познания, свързани както с историята на България и Русия, така и с историята на фотографията от онова време. **КИЛ**

АНГЕЛ ДЮЛГЕРОВ ПРЕДСТАВЯ

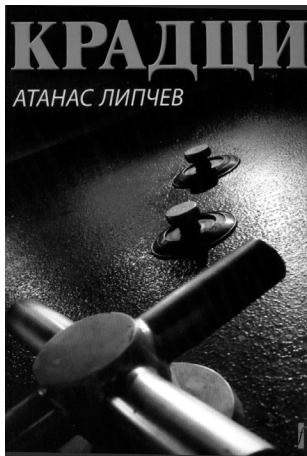
СМЪРТТА НА АВТОРА

Атанас Липчев. *Крадци*. Велико Търново, Фабер, 2008, 488 с.

Днес мнозина идеолози, теоретици и институции изживяват своя реванш към миналото, който носи голяма разрушителна енергия. Кризата прояви дива омраза към света на финансите, към неравенствата и към капитализма изобщо. Това е атавистична и латентна сила, която в такива моменти се излива съвсем открито. Тоталната излишност и непотребност на човешкото съществуване през последните 20 г. стана универсален национален модел, пътуващ във времето и пространството. Независимо от степента на цивилизационните процеси, независимо от социалния ангажимент или публичните заклинания в съчувствие на поредица от «демократични» идеологии, днес темата за големите играчи на прехода отново провокира с механизмите на този процес и хватките, които използват.

Романът “Крадци” на Атанас Липчев убедително доказва, че идва ред на другата (нонконформистката) проза на несъгласието - не че досега е липсвала, но едва в последно време започва да се въплъщава в текстове на знакови литературни имена. Всъщност тази творба е доказателство за вината на модерния човек - този на цивилизацията, сгрешил спрямо Природата, болезнено отчуждил се от нея. В социален план резултатът е появата на един неуютен за индивида свят. В поетически - раждането на нова естетика, в която аналитичното доминира, а писателят има нужда да обяснява себе си и света в дълбочината на явленията, които обикновено се разкриват в драматичните опозиции живот-смърт; творчество-бездуховност; реалност-желание. В “Крадци” Атанас Липчев не е развихрено-екзалтиран и митологично-фрапиращ, не е и прокурорски регистратор на човешкото падение, нито е афористичноасоциативен. Неговото разказване отбягва празното говорене и се домогва до най-чистата и отрефлексирана понятийност, с която се самопредставя мисленето.

Измутителен е този размах на интелектуални търсения, на интелегентското безпокойство, с което Липчев навлиза в сложната природа на политическите проститутки и големите играчи през последните 20 г. Властта на тарикатите и крадците, които под девиза “Не вярвай на никого!” и без да се притесняват от невежеството си, ще местят необезпокоявани от никого картите на историческата ни съдба, ще раздават

своето правосъдие и в същото време ще проявят завидно умение да стоят в сянка, прилежно пазейки в дебелие си папки жестока и компрометираща информация. “Те бяха напълно несъвместими, те бяха като шепа положително заредени частици в тясно и затворено херметично пространство. Те бяха абсурдни, отричащи се и в същото време неудържимо привличащи се елементи на един сложен, но постоянен като величина механизъм...” - чрез резонанса на повторението и чрез скритото пространство на метафората Атанас Липчев ще ни въведе в едно ново измерение на “простите” неща от живота - там, където им “пораства смисълът”: за финансово-партийните кланове, на които им е позволено всичко, за националните интереси като една добре подредена трапеза, за кланове, генетично обременени с криминални заложби, с разработени канали за крадени автомобили, наркотици, нелегален износ на петрол, стоки, храни.

Словото на Атанас Липчев не предлага едри литературноисторически хипотези, не се държи радикално и агресивно. Забелязва и подрежда важните факти (не само представителните), опитва се да изчерпва явленията, демонстрира усет за фактическата пълнота на разказването.

“Какво е историята - щом няма герои?” - се пита Атанас Липчев. Но и в безверието има някакъв предел - в онзи миг, когато Писателят вземе писалката и изрази волята си да избира, каквато Бог му е предоставил. Изграден пластично, сюжетът на “Крадци” успява да се «сговори» с асоциации, клишета, цитати и истина в неразривно и въздействащо цяло. Като в една безумно-парадоксална кинолента се изреждат събития и факти от най-новата ни история, в които тревожните предчувствия за предстоящия природен апокалипсис (като Божия присъда) много бързо ще преминат в тъжна констатация, че сме в края на по-страшния, духовния апокалипсис, на който сами се осъдихме. Трудно е днес да отговорим как хора, израснали в една и съща среда, при едни и същи условия, живеещи дори в един и същи дом, яли един и същи хляб, в крайна сметка се оказват толкова различни, че човек би казал, че не ги свързва нищо... Дали не сме загубили способността си като нация да четем знаците на живота, щом около нас безмилостно шестват убийци на неудобни свидетели, обществени професионални ин-

триганти, хищници, безмилостни политици, хитри, коварни, жестоки, качества “достойни за уважение” и всяващи страх. Странни, но не и за Автора, са метаморфозите на новото време - гордостта на миналото е днес гордост и на демократията, чуждият човек винаги е потенциален враг, желанието да се харесаш като най-прекия път към успеха.

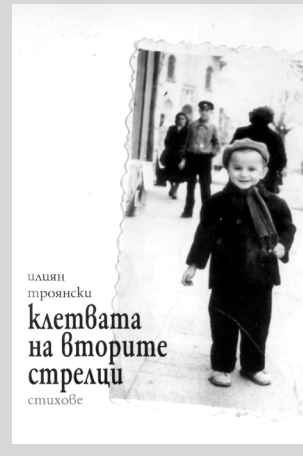
Какво е истински крадец? За какво му са на крадеца очите (щом не вижда светлината), езикът (нима за да изрича само лъжи?), сърцето (зло, завистливо, калпаво...)? Истината винаги е била доста спорно понятие. «Световната история - казва Хегел - не е арена на щастието.” Във великите времена, в героите на Съдбата парадоксът на живота се разиграва по принцип във формата на трагедия. Но не ни ли дойдоха в повече убийствените жертвоприношения пред обредната клада на любимия вожд, необходимостта постоянно да губим всичко, което сме спечелили цял живот, и да започваме отначало? Кой и къде е нашият враг? Нали утре ще се опита да открадне вярата ни, душите ни, останките от онова, което сме съхранявали в сиромашията? В книгата си Атанас Липчев не отговаря еднозначно на тези въпроси. Злото не е само отрицание и лишаване, то има и положителен смисъл, който се състои в изпитание на свободата. Когато казваме, че свободата е висше достояние на човешкото същество, не бива да забравяме, че тя предполага и реализира злото. Настойчиво “Крадци” ни внушава, че лошото е по-изобретателно, по-привлекателно, по-творческо; лошите днес са по-гъвкави, по-подвижни, по-динамични. Защото... ТЕ знаят каква е истината! Има такива исторически моменти, в които парите и властта могат да не значат нищо. Хилядолетия Великата световна история пази ревниво имената на истинските крадци - с генералски пагони, с държавни отличия, кавалери на различни отличия, доктор-хонорис кауза - хора, които управляват света, природните богатства, търговци на оръжия...

Присъствието на Атанас Липчев в българската литература изглежда като самата другост на популярното постмодерно писане: може би малко по-класическо, но винаги ангажирано с големите социални проблеми на съвремението, винаги тревожно за съдбата на човешкия дух. Романът “Крадци” е най-доброто доказателство, че философите и писателите са нужни на новото време. И вместо да пазим душите си, като че ли по-добре е да ги отворим за болката, защото само в нейното очищение ще открием лек срещу все повече разрастващия се реваншизъм.

ЖИВОТ НА АБОРДАЖ

Илиян Троянски. *Клетвата на вторите стрелци*. Варна, Галакта, 2009, 144 с.

Удивително е да срещнеш сред авторския колектив на една съвременна поетическа книга имената на трима от най-известните варненски творци: Илиян Троянски - автор на “Клетвата на вторите стрелци”, Валери Станков - редактор, и Гаро Кешишян - художник. Ако

преодолеем баналните тълкувания на този факт, не можем да не се изправим пред тъжната констатация, че подобно обединяване на усилията ни доказва как колкото по-„завършена”, „логична”, правдоподобна” става моралната система, толкова по-категорично става нейното противоречие с живота.

Издавана на друго място, тази теза несъмнено би предизвикала спорове, но в случая с новата книга на Илиян Троянски най-точно бележи кода на поетическите инвенции, сътворени в голямата самота на живота. Не е лесно след триумфално-красивите прощални фойерверки на отиващия си свят, плебейската мисъл много скоро да проумее че идващият няма да може да изпълни обещанията си. Че той е неизлечимо болен още от зараждането си и носи такива болезнени противоречия, каквито никой не е познавал. Че утрешният ден е ден на Хаоса. Именно на мястото на измислената и натъкмена “вечност на Разума”, поезията на Илиян Троянски предлага тъжното усещане за края “в някой ден”, когато няма на кого да предадеш миналата слава и романтика. Трудно е да се анализират творбите на Поета, защото най-малкото е нужно да чуваш как би звучало словото конвенционално, за да разбереш кое е различното. Зад любопитството, богатството от идеи и готовността за импровизация в “Клетвата на вторите стрелци” се крие усет към нещата от света, благородно разположеност, чиято изходна точка е човечността.

И въпреки това при Илиян Троянски има нещо плашещо - тъмни дупки, дълбоки пропасти, до които почти не се докосва. В словото си той ни позволява само един дистанциран поглед надолу към бездната. За мен това е още по-заstraшително, защото въпросите универсализират своите питания, усилват многократно страха от бъдещи отговори - дали усилието да победиш демоничното в себе си и желанието да надвикаш със слово виещите нощи ще изтрият усещането, че изчезваш безследно в годините с безимотния

срам пред децата. Правото на силата отвращава Поета от “вечните истини” на новото живеене, плаши го властта на злия и свирепия и силата на многото пари, черните дупки от “алчност и мрачни лъчи”, убийствените войни и пожарниците в мислите на другите - една

история, която “плаче” за Начало. Когато на безлюдната гара на живота не спират вече влакове и маранята размива образите на живота спасението изглежда толкова миражно, колкото отново вярата да зацарува.

Лирическият човек у Илиян Троянски има нужда да обяснява себе си и света в истории. След болезнено преглътаните безответни въпроси за това какво е да се бориш, да се блъскаш, докато умреш, когато музиката отдавна е избягала от хората и няма кому да посвириш, неизменно остава усещане за загуба, за победеност в мига, когато ценностите трябва да се отвоюват.

Напрегнатите и вибриращи емоционални спомени много често преминават в болка, тревога и резигнация. В такива моменти словото все “по-живо” очертава надвисналите стени на омразата около нас (а може би на истината!) и сенките, в които скрито все още мърморим. “Зла епоха на обречени и на злодеи”, “на кръв и велики идеи”, която сякаш след миг за последен път ще изпирува и последната останала сълзичка на надеждата... Многословието на Илиян Троянски търси имена за хилядите тъмни пипала на живота, забоял безнадеждно от “дива алчност” и самоизмами... Пред ужаса на безграничното време и съзнанието за орисаност, водата изтича без спомен за костите.... Настъпило е сякаш отново “време потайно”, в което променливата алчност ще изгризе крехкопоникналите надежди.

Явяващ се менталната кристализационна точка на общностното, Поетът опитва да съчлени завършена картина на света, да скрепи отделните части в едно стилистично единство. Но все още така далече е разумът от “другия диагонал”, а толкова малко остава да догори и “последната греза”. Поетическата реторика е изживявана като увеличаща, неустойима игра на неутолимия копнеж по съкровищните острови и отвъдните хоризонти, по вечността на детството, звездните хълмове на момчешките мечтания и

На стр. 4

Понякога е трудно човек да обясни връхлитащите го мисли, но в този момент на началото си спомняме думите на Михаил Неделчев от един негов обзор, публикуван във в. "Литературен вестник" (бр.11, 2002): "Юбилеят е възможност за синтетично обглеждане на един писателски път и е празник на съзвучието - всички, които участват в него, се обединяват около текстовете на чествания автор, около неговата писателска персона и можем да съпребиеем всичко това заедно."

Днес повече от всякога е актуална идеята за юбилей – дали като желание, самозащита, най-вече като суета, и може би най-малко като необходимост. При Иван Овчаров подобно юбилейно отношение предполага добра възможност за разнотечия, за дебат върху съвременните художествени послания на изкуството.

Признаваме, че тези редове са изтеглени встрани от търпеливите критически занимания, особено при все по-ясно забелязващата се и разширяваща ретроносталгия към лирическата младост в подобни случаи. Това, разбира се, не е извинение за невъзможността да се пише за всичко, което заслужава внимание в поезията на Иван Овчаров, но пък осигурява място за една по-непосредствена словесна фигура.

Иван Овчаров разбира поезията в истинския ѝ вид - напълно концентрирана върху израза и преобразуването на словото в смисъл. Това е и причината много често екзотичните представи, романтиката, митологични наеви да увеличават многократно материята на грозното и ужасното, да

ПОЕТЪТ ИВАН ОВЧАРОВ НА 50 ГОДИНИ

Иван Овчаров е автор на следните стихосбирки:

Прощаване с небесата. Варна, 1992; Мъртъв сезон. Варна. Литературен форум, 1994; Храмът. Варна, 1998; Мъжете на България. Библиофилско издание, 1999; Разсечена луна, Варна. Славена, 2003; Каквото след това от нас проплаче, Варна, 2003; Мъжете на България. С., Захари Стоянов, УИ "Св. Климент Охридски", 2005; Защо изкуството е продължение на живота. С., Захари Стоянов, 2008.

въстават по своему срещу терора на пряката "полза" и тероризма на непосредствените значения. Не са му чужди съмнението и екзистенциалните питання за мястото на човека в света, не се бои открито да иронизира и идеята за свръчовека - факт, който би могъл да превърне творбите на всеки поет в пародийно построение, в твърде амбивалентно обозначаване на нищезанската проблематика. Боравенето с митологическите същности на българското мислене, с гигантското несъответствие между разпадналата се общност, обитаваща географските и историческите български граници, логично налага темата за човешкостта, за описания на вселенска самотност български човек, за екзистенциалната свръхкраткост на човешкото време, настъпателно притеглящо към края.

При него обаче тъгата не е само състояние след изстрада и болезнена любов, но и любов-познание, любов-прозрение. Тъгата не е статично състояние на поета, нито отчаяние, а сила, преди да събере наново

късчетата от сърцето си и да продължи. Затова и с подкупваща доброта и смирение ни връща към това, което бихме били, ако отхвърляхме по-често съмнителните съблазни на лесносмилаемите истини и лесните думи. В това изчистено, вгълбено, мъдро потапяне в света на простите истини и съхраняващи реалности (Г. Ангелов) душата на лирическия му човек съзнава себе си, и прозряла връзката с душата на всички неща постига ЕДИНЕНИЕ с Всемира.

Поезията на Иван Овчаров умее да направи интересни незначителни явления от прозаичното всекидневие, да подмени прекия емоционален изказ с неподправените форми на живота, да сподели открито несъгласието си, когато днес безпричинно изкуството изтласква някои традиционни хуманистични представи и оставя малко място и въздух за други форми на съще-

ствуване на поетичното

В последните си две стихосбирки на Иван Овчаров открито провокира възможността поезията да бъде неуязвимо, потайно, увличащо, волно-демонично убежище. Чувството за вграденост го кара да копнее да прескочи рамките на провинциалното битие като едно своеобразно разбиване на Вселената. Човешките идеи и мечти, изложени сред шумната и екзалтирана тълпа, губят абсолютната си стойност и не само се превръщат в релативи, но и някак в безпомощни речеви жестове, обезсмислящи високата ценностна система на Поета. Подобна позиция увлича, но и създава дистанция, съхранява недосегаемостта, респектира. Така се появява и типичното за поезията на Иван Овчаров раздвоение: в първия случай текстовете му обозначават отвъдпределното и заедно с това маргиналното присъствие в социума, във втория обаче словото съдбовно предчувства знаците на неизбежния компромис и естествено на копнежа по другостта, т. е. - по плътта, тленността, невечността. Но точно в това раздвоение се крие и предизвикателството на Иван Овчаров: да бъдеш поет е израз не на силата, не на демонизма, а на личната уязвимост. А творенето: ония невидими от пръв поглед мостове, онези автоиронични нишки, които поетът съзидва или изплита, с които отбулва живота – ако не за другите, поне за себе си.

Да му е честит ЮБИЛЕЙТ и му пожелаваме още на следващия ден, на 19 август, да навлезе в своята втора 50-годишнина ПОЕТИЧЕСКИ.

ОТ РЕДАКЦИОННАТА КОЛЕГИЯ
НА В. „К И Л“

ЖИВОТ НА АБОРДАЖ

От стр. 3

дъхавия хляб на сития, по небесните заливи, окъпани в пяна. Сред удивлението от забравените цветни мъниста духът възражда спомените, с които да живее. Топлинката на мечтата извайва принца от новата приказка, единственост на "възторжена и безмерна любов", съхранен от злото на цялото минало, който ще остави следата си в безмерното време...

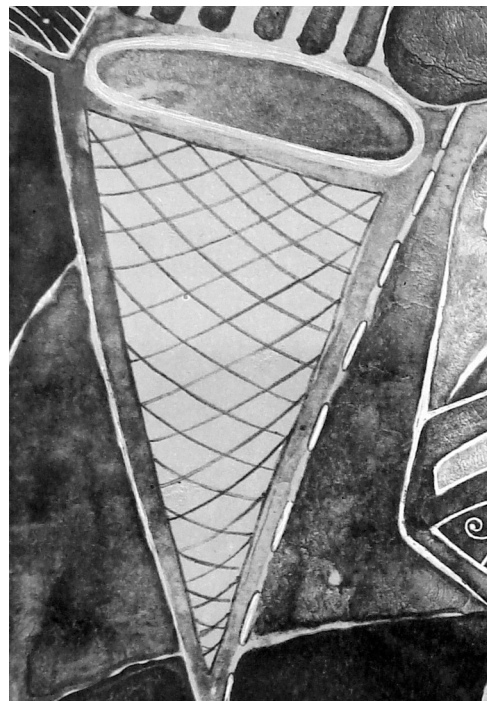
Голямата заслуга на тази поезия е, че се опитва да постави мост между действителността на битието и действителността на литературата, както и между литературните факти на миналото и тези от днес, и най-главното - да подири трайността на едно литературно творение по-дълбоко в измеренията на една бърза промяна на емпиричното време, на емпиричната действителност. Вместо „парадоксите“ и „двойствеността“ на Новото чувстване, Илиян Троянски предлага „двусмислиците“, вместо целостта, той предпочита многопосочното, където в свършения полюс на мрака загадъчно надничат тъмните сънища и "спряло времето своите спомени пише". Това словесно "разравяне на тъмните пластове", характерно за стихотворния сборник на Илиян Троянски, извиква на живот цялата странност и изменчивост на човешката съдба, метаморфозите на живота, сред които трябва да изминем земния си път. Притежаващи особена метапоетика, непрестанна потребност от спомняне, от досег с предишния поетически опит, съмненията на Поета често ще приповтарят старите библейски истини - никой в своя дом не е пророк - и ще проклинат (за кой ли път!) греховната съдба на първия чо-

век. "Дали сега не спим" и не виждаме как мислите дълбоко пускат корени в душите ни – онези мисли, които се проточват като сълзи по кожата на обречения сред порутените гнезда и обелиска на незнайните... И така блажено сити от клюки ще се превърнем в зрители пред движението на Вселената? Ще премитаме пращинките от Господнята трапеза и ще умираме от скука?

Целенасочено словото в "Клетвата на вторите стрелци" ни води към идеята за самото свободно мислене на степента на свършеното знание. Това е върховата перспектива, даваща ни възможността да свържем в едно различните фасетки на мисловните ни усилия и определяща динамиката на нашия стремеж към познание. Със сигурност в тези поетически движения на мисълта "диша" нашата резигнация, нашият стремеж към далечното, нашата любов към странното, екзотичното и носи въобще резигнацията на епохата – един жив, нетеоретично изживян екзистенциализъм, откриващ се в самотата на индивида и още повече на интелекта.

Има нещо по-силно от самата власт и многоповтаряната вечност – вярата, че човекът ще изрине леда от позабравената си човечност и ще устрели отново духа си напред. Поезията е диханието и по-възвишеният дух на цялото познание, тя е изразът на възторга, който Илиян Троянски открива във всяка дума. Дори и тогава, когато тайният знак на миналото ни преследва, след като отдавна сме поставили върху него клеймото "Живях!"

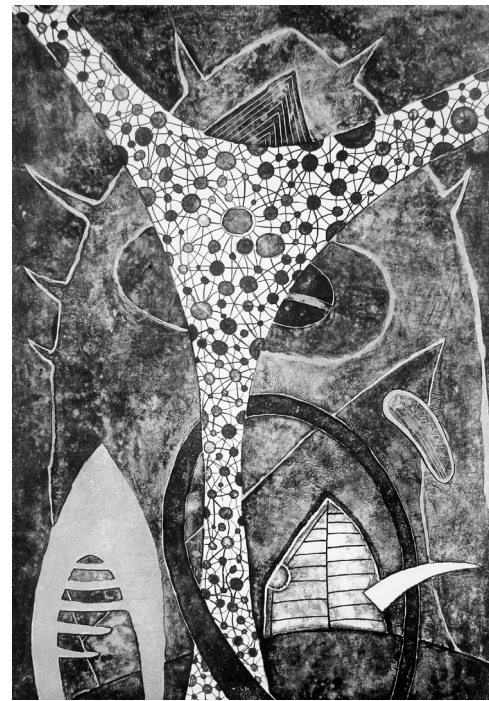
Сред безжалостните контрапункти на настоящето понякога съзнанието импулсивно ще закричи сред миражите на своята младост, за да открие в края

Ивайло Иванов

"Иреални пространства II"

неумолимостта на времето върху себе си. Бременна от познание, душата на бащата все така тайнствено ще мълчи и се визира с надежда, че Човекът-чудак все още е съхранил способността си да възкресява доброто у хората. Упованието, че "всеки може да стане Втори стрелец" и да спази Клетвата на живота, ще води Поета по трудния път на истината и тревогата, на болката по изгубените приятелства, встрани от бетонните писти на самодоволните самоизмамници... Един самотник, който търси риска и проправя път... Поета, който от дълбокия мрак на духа е обречен да изтръгне безкрая и с него да начертае магическия път на човешкото спасение, "просто така" сред невъзможностите на живеенето. Поета-възкръснал дух, опознал и ада, и рая, докоснал се до непокорството на страстта, избродил простора на чувствата, който със силата на словото

"Иреални пространства III"

ще овечности Любовта - "силна и вярна като роб", и също толкова човешка.

Струва ми се, че лирическият човек на Илиян Троянски, върху когото е легнала голямата тежест на Всеобщото, търси за себе си такава лична сфера, която да е достойна за него, да е ограничена от това Всеобщо, но върху която все пак Всеобщото да се отразява цялостно и точно. За да продължим да живеем с онова особено чувство, че не сме сами и в нас е будна съвестта на "верните майки и бащи", че сме готови да понесем дълга си в този живот-удивително чудо.

Но първо трябва да извървим пътя си в тайните на мрака, през "щастие, зло и грях", за да достигнем Къщата "без ключ", откъдето сме тръгнали... По пътя "към градините на лятото", когато някой ден без жал и страст времето ще ни превърне в Слово, което само Дяволът ще може да чете.

НОВИ СТИХОТВОРЕНИЯ ОТ ИВАН ОВЧАРОВ

Море, море –
изтръгната въздишка
сред порива да бъде
по-реален,
да съм възможен,
обясним
и делничен...
Море, море –
единствената грешка,
която никога не се повтаря,
а се преражда
в следваща възможност...

Море, море –
потъващо във мислите,
за да напомня,
с пяна очертавайки,
че нямам друга сила във живота
освен
възможността да храня спомени...

И пак – морето!...
Винаги промисляно,
но никога не е дообяснено...
И по-добре!
Морето е загатката –
по-ясно открояване на чувството
да бъдеш
и несбъднат да оставаш.

За любовта е всичко изговорено.
За любовта!
До дете те обичам,
ще се изговарям –
разпознавайки се.
Ще бъде по-голям от хляба

предстоящ
и щастието чакано.
Ще бъде по-голям от всякакво
неверие –
до дете те обичам...

В това е смисълът,
макар че в любовта
(сама по себе си)
отсъства смисъл.

Само упование
и повод за живот.

Бучи морето –
искам да съм себе си...
А другото е нещо за из път.
Морето идва – просто като смърт,
но не за смърт му скитаме из ребуса.

С представата за сетната вълна,
с която ще си идем – ни изпитва:
дали все още можем да политнем
на пук технологични стремена.

Бучи морето –
искам да съм себе си...
И знам защо все по-добре бучи:
Човекът само по едно личи –
когато иска да си помълчи
над морското, занитено у себе си...

Преди за себе си да стане ребус.

А така ми е още
и необяснимо, и морско –
сам на себе си дух и прелюдия –

търся още следа или вик от преди,
а е всичко опоскано,
че и сам си се чудя.
Уж съм вече сериозен –
напират и ум и години
(и държава да сринат!),
а все още не мога на синньо да кажа
несиньо –
ах, години, години...

А и морският полъх все още
тръпчиво напомня,
че не може да бъде
от надеждите само да правиш
и делник, и комка...
Нека Бог да отсъди!

Щом така ми е още и необяснимо,
и морско –
и съдба да преборя!

Навярно
от липса на море ще си отида...
Ако се случи
да е силен животът,
а морето слабо
като възможност за осмисляне
на натежало
от подробностите свои ежедневие;
или да стане всичко друго,
но не море за обладаване –
ще си отида...
Но навярно
без и това да осъзная
защо си тръгвам.

От липса на море
ще бъде краят –

в това е разликата
между фактите:
да си прозрял
и да узнаеш...

Море –
космическа безкрайност,
трапчинка в погледа,
където
се спотаява чувството за вечност...

За да напомня,
че ни има
не като краен резултат на битието,
а като повод
за начало...

Да се влюбиш отново...
в жена си –
без да бъде тема за размисъл,
а така,
като тази естественост
на прииждаща морска вълна...
Има нещо добро и учудващо
всеки път,
щом прибоят напомни
ежедневното влизане в такт...

Като в чувство за нещо преборено
и изминато,
но неповторено,
като в същност на морска вълна –
да се влюбиш отново в жена си.

Местността Фичоза – юли 2009 г.

БЛАГОВЕСТА ГИНЧЕВА

...
окосиха поляните
заедно с тях и детелините
и четирилистните
окосиха хлорофила на надеждата

КОЛЕДА

Пожелавам си
Коледа...
С бяла забрава,
с козяк,
наметнал душата,
с глътка кръв...
и плътта Му.
Жертвена Коледа.
В благодарна смиреност
пожелавам си

смърт.
И опит...
за ново начало.

НИЩО НЕЗЕМНО

Така е топло...
И е земно.
И не е тихо –
чувам
вените си да пулсират,
кървящи да проправят път

нагоре,
по-нагоре...
Заплитащи филизи в тъмната ти гръд,
земя.

И аз умирам.
От умора.
Длани разпростирам в пътища...
Но не спирам да мълвя в покрайнините
на усмивките си
по-нагоре –
някъде...
Където ставам
хумус.

И добра.

ПОЕЗИЯ ЗА ГОРЕНЕ

това е поезията
която пишеш някъде към два
сутринта
когато и ангелите спят
и няма кой да те спре да бъдеш сам
цигарата е отегчила пръстите ти
и знаеш
време е да изгориш
и тази дюна
и това море
с усмивка на устните

Ивайло Иванов
“Иреални
пространства IV“

МИХО СТОЙЧЕВ

НА ГАРАТА

Като зад перде изтикан
залезът пришпори кон...
Много срещи. А усмивки –
ни една. Студен перон.

И навън. И в мене мръква –
кой би носил хабер нов.
Всеки бърза. Сякаш тръгва,
а не слиза от любов.

И аз, срамно неподготвен,
те посрещам без цветя.
Но такъв е днес живота –
верен цвят е бедността...

И едва ще ме упрекваш –
мигът за теб не е нов.
Слизаш. И ти става леко.
Но едва ли от любов...

ИЗПРАЩАНЕ

Кратки са добрите нощи
без театър изигран.
Исках да останеш още.
Уверявах, че съм сам.

Но ти бързаш. Няма време,
казваш. Мой е тоя свят.
Чувствата, като прегрени,
сляпо следват своя път.

Радостта се сменя с болка –
плод на рухнала мечта.
И не питай никой – колко
скъпо струва любовта.

Свирна влака. Той не чака –
верен на пътния зов.
Сякаш нещо в мен изплака.
И може би... от любов...

ПИСМО

Сив е тук деня. А нощта
е безкраен леден мрак.
Сякаш още в мене трака
оня незабравим влак...

Виждам, да бъдеш простена,
как ми се усмихна ти.
И пое в неизвестното –
нали светът се върти...

И далеч съм от чакане –
смисъл на един живот.
Дали любовта е райски,
забранен за мене плод?

И усетил, че е вече
необратим твой път,
днес разбирам, колко чужд е
без усмивка тоя свят!

ИЛЮЗИЯ

Нежно. И хубаво цвете.
Във изиящен целофан.
Над вазата ми открива
усмивка – да не съм сам...

И насилено от вечен
Упрек, че е мъртво то,
все се мъчи да ухае,
като живо същество...

Но не може. Сякаш чужд е.
Не му е познат света.
Че не е като другите –
му подсказва пролетта...

И вярно на илюзия
в тоя захаросан свят,
не престава да е все тъй
хубав, но изкуствен цвят!

ДИМА ДИМИТРОВА

ЛАСТОВИЧНО

За миг помислих, че съм млада.
Със устни като ален мак
докоснах с пролетна наслада
ухаещ от надежди цвят.

Видях: небето се разстила,
земята бухнала в цъфтеж.
И ластовица бързокрила
се гмурна в живия кипеж.

Но моята душа неловко
от нещо мило се смути –
надничаха със гладни човки
две гожли, мънички мечти...

ОТ РАДОСТ МОЖЕ
ДА БОЛИ

Живях като гугутка плаха
сред бял от теменуги лъх.
Край мене гълъби летяха
във щедрия салкъмов дъх.

В окоето синьо на небето
разтварях в утрото крила.

И слънцето в душата светеше.
О, как щастлива съм била!

Неопитна, невинна, млада
не питах: колко и дали...
Разбрах – от щастие се страда,
от радост може да боли.

ДЪЖД

Тогава тичах под дъжда,
от свободата му пияна.
Умит и пролетен града –
аз можех в шепа да го хвана.

Дали пък можех? Може би –
и снизходително се мръщя:
туй са невинните хвалби,
които младостта прегръща.

Все тъй се ражда утринта,
надига се, трепти, светлее,
ала не носи радостта...
Да пиянъ – тя не умее...

Аз още чакам оня дъжд,
със поглед тъжен и унесен.
Минавам бавно през града.
И търся волната му песен...

СИМЕОН ИЛИЕВ

КОРЕН

Връхлита вятърът студен,
застига хора и дървета.
Денят със поглед натъжен
към залеза си бавно крета.

А аз със четири очи
към слънцето сега поглеждам.
Очаквам светлите лъчи,
като лекарство и надежда.

Защото в този хладен свят,
без близостта на мили хора,
ще бъда чужд и непознат –
човек, лишен от земен корен.

СОНЕТ ЗА САМОТАТА

Да бъдеш сам и да живееш сам
сред четири стени, като в затвора.
До себе си да нямаш мили хора,
а празен дом – ни малък, ни голям.

И как ли ще я караш занаят?
Виж, времето наднича, дава нота...
Прахоснико, ти нямаш сто живота,
а не приемаш упрек и съвет.

И все стоиш замислен, замечтан
във точката, която вечно целиш...
А няма дума с кого да обелиш
за спомена, от тебе преживян.

Ти пак си сам и хлад отвред нахлува.
Животе мой, за тебе се страхувам.

ЗИМА

Къде си, младост? Викам те, ела.
Да знаеш колко си ми нужна, колко...
Аз бих надянал твоите крила –
да полетя във въздуха без болка.

Готов съм даже с тебе да греша,
но твоята искрица да е в мене.
И любовта, пристигнала пеша
да се разхожда буйна в моите вени.

Забравил бих достойнството си аз,
но само тебе, тебе да те има,
че старостта е болест – липсва страст
сред ада на арктическата зима.

СОНЕТ ЗА ИКОНАТА

Ах, Симона, Симона, Симона,
ти си моята светла икона,
радост в тъжния ден без посока.
На живота аз сривам урока
и от удари тежки се влача,
стискам зъби, че, виж, ще заплача.
Твоята обич сега ме спасява –
много сили и воля ви дава.
Докога ще е тъй, аз не зная.
Дано видя на мъката края
и от Ада житейски изляза –
да не бъда от Бога наказан...

А пред тебе когато се моля,
знай, че тъна в дълбока неволя.

Ивайло Иванов

“Мистериозна природа“

ТЕМЕНУТА МАРИНОВА

СЛАДЪК ЖИВОТ

Докато говорим, докато мълчим,
докато преравяме мъглата
и по улиците мокър дим
псува след чадъра вятъра,

ще потръпне пролет в сухото дърво,
ще попадне капка в дъното на ада
и като лисица с хитричка уста
пак ще ни захапне стара ни слава.

Ние, тихи луди, внимателно вървим.
Стъпката е твърда- двама след един.
Ножчетата- дървени, с думата- кроим.
Капка кръв на устните- живи не кървим.

А тече подземна, мътна, силна, зла.
И тече не суха- истинска река.
Ще потъне първият, който разбере,
а след него другите- не е до колене.

След това е лесно. Всичко отначало.
Старата латерна е отново цяла.
Кратичък- покоя- старец саможив.
Щом смъртта е моя, колко ли тежи?

ПРОМЯНА

Невероятно е. Как така
розов стана мракът отвънка
и в тежката плът на града
блесна ярко петно от разсъмване.

Аз отворих широко прозореца-
нека влезе въздухът синкав.
Нека изгледат очите си хората
по гълъба на картинката.

Нека прегърне топлият мък
телата им светли и голи,
преди да се сетят, че големият връх
е стремителен празник надолу.

Нека твоят гроб да бъде истински.
С топъл вятър и тъмни пчели.
Плахо да стъпват край него
смокинови листи,
да има метличини, сипей
и много лози.
Да мирише на риба
и вино, и вятър.
Нощем мишлетата да се прескачат.
И луната да става все по-голяма,
все по-голяма...

Напука се сърцето ми, мамо,
като петите ти през лятото.
А още е толкова рано
да жали за изпияното.

Утрото все ме настига
по средата на пътя.
Вяра ли не ми достига
в светлото да пристъпя.

Дълго мълчах от злоба
към тия, дето продават
за два гроша гроба
и за толкова- хляба.

Време е да поскъпне
не само живота,
а и смъртта, дето гъгне
и посмърча наоколо.

Пет пари не давам
за чистичко знаме.
Трябва ми куршумено,
за да му вярвам, мамо.

ЗДРАВКО ПЕЕВ

ГАРАТА ОТВЪД...

Отвъд е гарата – искри оксигенирани
и самотата – вечно историческа,
и влаковете – сенки от движения,
животът нощем – обеднял епически.

Това е гарата: гимнастика на тренове,
и духове на кости из трънаците.
А миналото – с мрачно удивление
През нас прозира: не в телата – в знаците.

Превърнати сме в някакви телесности
на остаряло сомнамбулно бродене,
през митинги, блокади, жълти вестници –
живот подводен, минал във безводие...

И пак затихнал. Пак сиращи жалостен.
И пак до хляба. А не е до хляба.
На края на пространствата угасват
и кротко пушат изстрелите халостни.

Отвъд е гарата. Отвъд ракетите
и светлината на града и хората.
Отвъд отрупания небосвод – съзвездия,
и времето, укрито зад прозорците.

Това е гарата: врата открехната
подир преминалите празни влакове.
А хората са хванали пътеките
към вечността – отвъдна и очаквана...

В развоя на свободния живот
намирам пелени от суха плява.
По пътя златен – чак до хоризонт
поемам сам през древната държава.

Към камъните имам сляп въпрос:
какво държат в сърцата си кораби?
Какво е поглед, памет, глас и пост?
Кое е името, кого да славим?

А ветровете в синя люлка спят –
самотници – сред вихрите на зноя.
Те няма за какво да си мълчат,
те водят само погледа в безбоя.

Живот, живот! Безпаметен въртеж,
какво си ти за бедната ми стряха!
Аз продължавам кроткия метеж
и се оглеждам в изворното ехо...

ПОЕТ

На Р. Р.

Най-подир и лириката светна –
чиста от слугинската си кал,
но живеят поет е пак несретник
и окаян – земният му дял.

Плаче върху вестник – вместо рамо
на една сънувана жена.
Вестникът е само бледа сянка
на огъня, превърнат в светлина.

Отшумя като пиеса царска
този шумен театрален бит;
със гримаса като тъжна маска,
живеят поет е рядък вид.

А в дома му – страшна бъркотия –
някой в мръсните чаршафи спи,
и поетът пие пак с ония,
и за всички пак е нетърпим.

Виночерпец чаша му налива
и му сипе лигави хвалби,
а поетът пие и заспива
с тогата си пурпурна завит...

НИЩО ПО-БЕДНО
ОТ БЕДНОТО ВРЕМЕ

Нищо не става, говорим си двама,
а нещо без нас си изтича от нас.
Гледаме: сянка – прилича на рамо,
Слушаме: стъпки – въздишки на брат.

Каменно бreme удари желязно –
желязото скърца – потъва в ръжда.
Камъкът – тъмна човешка останка –
превърща се бавно на мътна вода.

От всичко човешко – остана омраза,
от нежните думи – вкусът на беда..
Някой премина, някой размаза
храчки и кръв – и потече дъжда...

Скрихмe душите: открихмe кесии,
я да погледнем, но празни са те!
Бият сърцата: отслабнало бият –
страх от умора в очитерасте...

Нищо по-бедно от бедното време –
нещо от нас си отиде от нас...

Ивайло Иванов

“Среднощни диалози II“

ХУДОЖНИКЪТ В БРОЯ
ИВАЙЛО ИВАНОВ

Роден на 22.01.1972 г. в Силистра. Завършва ВТУ “Св. Св. Кирил и Методий” – Велико Търново, специалност графика във факултета по изобразителни изкуства през 1995 г.

Участия в международни изложби :

- Международно биенале на графиката - Варна - 1997, 2001, 2003, 2005, 2007,2009;
- Международно триенале на малката графика - Токио - 1998;
- Международно биенале на графиката - Белград - 1998;
- Международно триенале на графиката - Битоля - 2003, 2006,2009;
- Международно биенале на хумора и сатирата в изкуството – Габрово – 2005,2009;
- Международно биенале на графиката - Алижо -2007;
- Международно триенале на графиката - София - 2007;
- Международно биенале на графиката - Оренсе - 2008;

Участия в национални изложби :

- Биенале на малките форми - Плевен – 2006,2008;
- Биенале за съвременно българско изобразително изкуство - “Приатели на морето” - Бургас - 2006, 2008;
- Изложба-конкурс на “Allianz”-България за живопис,графика, скулптура-2008;
- Последните десет години се занимавам предимно с графика – “дълбок” печат .
- Преподава графика в НГХНИ “ Константин Преславски” – Варна.

e-mail: mercuriy@gmail.com

ГЕОРГИ ХОДЖЕВ

ЗАБАВЕН КАДАНС
В АНТИЧЕН РИТЪМ

По идея на Владо Михайлов
„...миналото... вечното сега.”
М. Хайдегер, „Битие и Време”

Тихи вълните минават,
мият косите втвърдени.
Шепот тук тих непрестанно
чува плувецът, смирен е.
Той се оглежда в зенита,
вдига се, пак се стопява,
Слънцето пак ще изгрее,
пак ще разпръсне жарава...

Всичко е старо, тъй старо,
колкото детството то.
Помни плувецът мечтите,
спомня си родно място,
спомня си тихия вятър
спомня си родния зид,
спомня си бреста чаровен,
спомня си синия рид.
-Къщите само не помни,
в странното тихо море,
„Нека не мисля” – симисли
-, „иначе сърцето ще спре”...

С длани плувецът отмерва
своята преходна слава.
Пътят му тук е различен
- всеки миг бавно
минава.
Чайки в тъмата крещяха
в отговор – сбогом последно...
Кой да му каже „защо ли”,
просто въпрос е пореден.

С плащ меланхолен нощите
пак ще завиват морето,
(бледа луна потопява
светли лъчи от небето).
Той пък лъчите не вижда,
Мига отсреща там фара,
тъмно и светло в небето,
пак за звездите се карат.

Тук пешеходецът гасне
- само плувецът
остава.
Дребните грижи нещастни
морският бриз разпилява.
Сменят се плавно вълните:
светло, с релеф и нюанси;
пее с прибой вълноломът
своите напеви и станси.

Празно и пълно. В небето
греят съзвездия стари,
спомен потулен проблясва
в гаснещи тихи пожари.
Ято заргани пулсира
с плясък див мигом изчезва,
трепва окоето на фара,
плисва лъчът в чара звезден.

Блясък. Морето. Плувецът.
-Ритъм за слепите в Рая.
(Ведрост тъй трудно достъпна:
дивната морска омая).
Минало няма, ни – бъдност,
Само „сега” е тук вечност,
както променя морето
с пясъци делтата речна...

Слънцето пак ще изгрее;
кръв ще съсири вълните,
дребни медузи ще пламнат,
ще разпилеят искрите...

Порив забравен ще грейне,
спомен горчив ще разпръсне,
с вик на победа плувецът
в пясъка бял ще възкръсне...

СТЕНАТА. САМОТА

На моя покоен приятел, поета
Николай Кънчев

Кой е човекът, изрисувал цинични
образи и форми на някакви
тъмни желания, които се стремят да
изживат скандалните думи
в нечия памет?

Кой е художникът, дръзнал да
предизвика със своето диво и
неясно бърборене, подобно на
несръчността на пещерен тип
с пещерни страсти?

В часът на каква самота – може би
нощ е било това – неясен
човек е извадил молив да изрисува
нервните видения, които
го измъчват наяве?

Как е успял да стане без лице и
невидим да издигне своите
видения от живота си ад, сам, зад
вратата с надпис „МЪЖЕ”
в безкрайната нощ?

Какъв е живота, който не може да
сподели каква болка, делириум,
абсурдност, надежди,
неудовлетвореност, възжеления споделят
в самота тези нещастници?

-Лудостта да си жив. Метафизична
самота на душата. Ессе homo.

ДА СИ СПОМНИМ

ДИМИТЪР БАБЕВ е роден през 1880 г. във Велико Търново. Следва право в Брюксел, по-късно работи в министерството на просветата. Редактор е на сп. „Листопад”, а също е и съставител на антологията „Френски поети” (1920 г.). Стихотворенията си, изявяващи го като един от значителните представители на символизма, публикува в сборниците: „Приказки за живота и смъртта” (1919 г.) и „Книга за откровенията” (1926 г.) Умира през 1945 г. в София.

ПРОЛЕТ НА СЕВЕР

През сивото небе на слънцето лъчите
огряват северните брегове
и сякаш, бащин край,
теб виждам през мъглите
и сякаш мен глас роден ме зове...

В тъма изново са земята и небето
и мъртва тишина царува вред,
като че първия ден е туй на битието
и на живота болния привет.

САМОТА

Цял ден се в мъгли се небето облича,
цял ден меланхолен ръми –
и сякаш душата на мъртъв бог тича
низ схлупени плахо тъми.

И... капят, по капка, сълзи над земята,
по нейната морна снага,
и нейде дълбоко засяда в душата
световната вечна тъга...

Рубриката подготви:
ЕМИЛ ИВАНОВ

КОСТА РАДЕВ

„ВЪВ СМИСЪЛА, ПРИКРИТ ЗАД ДУМИТЕ...”

Влюбването в някои поети е бързо, стихийно – те грабват любовта като завоеватели, подчиняват читателя, очароват го – а това е първата предпоставка за бъдещо разочарование.

Други печелят първо уважение, после възхищение, а накрая ферментира и любовта. Те са над моменталните ефекти, над епидермалното гъделичкане на подклаждащите чувства, клетвите и заклинянията. Те

КОНСТАНТИНОС
КАВАФИС

заобикалят неочакваните епитети, фрапантните метафори, артистичните поанти. Те са извън шаренията на пейзажа и трескавите изживявания. Отrekli се от обвивката на поезията, те задълбават в сърцето ѝ – при скритата мъдрост и философията на съществуването.

Такъв поет е Константинос Кавафис (1863-1933). Удивително е единството между живота и поезията му. Сто и петдесет сти-

хотворения всичко на всичко, само четиринайсет от тях отпечатани приживе. Пълна липса на суета; вместо нея – поетическа възка-телност; и съмнения, съмнения... Образован, познавач и любител на историята, дете на космополитната Александрия – Кавафис живее скромен живот на чиновник по на-поояването до края си. Мъдрецът знае – мястото в обществото няма никакво значение. И още – нищо няма значение. Освен – може би – искри от великата майка

История, и някои дребни човешки спомени и преживявания, запечата-ни през годините, към които той се връща удивен от виталността им, търсейки причините за дълго-летието им в ефирния свят.

Мисля, че сам той би бил искрено смутен от днешната си световна слава.

Но за тези стихотворения. Опазил ме Бог да се правя на преводач от гръцки. Също така в никой случай не искам да засягам го-

лемите преводачи, чиито преводи са послужили за основа на няколко мои самоволни адаптации. Това са имена на големи майстори, пред които свалям почитателно шапка: Стефан Гечев, Ат. Далчев, Ал. Муратов, Кр. Станишев. Само предлагам на снизхождението ви някои по-различни трактовки, защото Кавафис е тъй пленително дълбок, че всеки може да се замае по своему пред неговата магия, и опитите да се изрази това със собствени думи са разбираеми.

САЛОМЕ

Най-скъпото – главата на Кръстителя поднася влюбената Саломе на младия елински учен, който учтиво отбягва любовта ѝ. „О, Саломе – той казва шеговито – бих предпочел да видя на подноса не старческа, а твоята глава”. И ето – сутринта пристигна робът със златно блюдо – а във него мъртва златистата глава на Саломе. Каквото си поиска на шета младежът бе, разбира се, забравил. С погнуса зърва кървавата път – Махнете я веднага от очите ми! И пак се връща към любимото си четене на диалог от Платон.

СТЕНИ

Стени – студени, мрачни и високи безмилостно издигат се наоколо. Затворен и отчаян, тук се мятам. Представям си лика на свободата, делата и щастливите ми дни. Но кой и как стените построи? Ни шум съм чул, ни зърнах да работят хора. Но ето ме – до гроб погълнат от затвора.

СЪВЪРШЕНО Е

Сред страховете и подозрения, объркани, уплашени от нещо невидимо и сигурно ужасно – как да се скрием от опасността? А всъщност глупави са били страховете ни, измамни – всичките предупреждения (ако изобщо сме ги чули и разбрали). Нещастие жестоко,

много по-страшно и непредвидимо стовари се внезапно върху нас и късно е, и няма вече как да се опазим.

КОЛКОТО МОЖЕШ

Едва ли ще направиш от живота си каквото си мечтал, и още искаш. Но друго би могъл – да го опазиш. От глупавите връзки със света, от празни думи, жестове, движения. Да го опазиш ти от разпиляване, от показно безсмислено дърдорене, от маски и лъжи, които биха превърнали живота във товар, във чуждо и ненужно бреме.

СЪБИРАНЕ

Щастлив ли съм аз или не – все едно е. Друго ме радва и ме прави спокоен: в милионното множество (омразно понятие!)

на човешката гмеж, изразена в числата, аз отсъствам. Не участвам във сбора, горд и различен от другите хора.

СКРИТО

По казаното и по сътвореното едва ли ще открият кой съм бил. Все нещо скрито преобръщаше живота и делата ми наопаки. Все пречеше и ме възпираше, когато трябваше да проговоря. Затуй търсете ме – ако е нужно – в най-незначителните ми дела, във смисъла, прикрит зад думите.

Но трябва ли? Ненужни, според мене, ще бъдат опитите да ме разберат. Във някой бъдещ свят по-съвършен очаквам мое някое подобие да се роди и да твори свободно.

Щом дойде събота ставам много рано, измъквам се внимателно от топлите чаршафи, нахлузвам скъсания панталон, надявам протрития анорак, прокрадвам се в кухнята, в коридора и откачам от закачалката пробитата си платнена торбичка. После отварям вратата и хуквам надолу по стълбите без да се оглеждам.. Бягам. Хуквам почти панически, малодушно, отчаяно и дори нетърпеливо. Защо бягам? Не зная. Може би защото Босненският референдум зачерта плана Ванс-Оуен, Федералната провинция Шлезвиг-Холщайн избра жена за премиер или понеже крал Хуан Карлос ще говори на извънредно заседание пред българския парламент? Не. Със сигурност не е затова. Или пък защото в хола, точно в центъра на новия ни чешки мокет има дупка с формата на електрическа ютия? Защото домашното на сина ми, ученик в първи клас, не е написано? Защото кюнците на нафтовата печка не са чистени от три години? Поради факта, че китайският икономически бум ще промени Азия; Испания и България ще членуват в едни и същи институции; шест червени барети са арестувани; вицепремиерът прогнозира два милиарда загуби; на пазара в столицата се продават змии и крокодили? Не. И затова не е. Просто бягам. Гони ме чувството за неизпълнен дълг. И ето - пристигам на автобусната спирка. Тук чакат много хора с посребрени коси и с кошници в ръцете. Ръкомахат. Разговарят оживено. Разсъждават за съвместните усилия в борбата срещу СПИН. Някои подхвърлят, че Европейската космическа агенция и хабер си няма как сляпото куче прегризва луковичите на лалетата. Други се чудят защо доларът отначало поскъпва, а в последствие поевтинява? Трети заявяват, че хирург от Ардино превърнал жена в мъж, но иначе хирурзите работят само по спешност. Четвърти прогнозират, че на учителите не им стиска да стачкуват, възмущават се защо господин У. търси лоби сред прагматиците докато зад гърба му, необезпокояван от никого, милионерът Б. закупил синята идея. И в същото време моята тераса все още не е остъклена! Освен това чува се, че цените на лука и на диамантите щели да се утroat въпреки закона за авторското право. От друга страна броят на издирваните босове от италианската мафия не намалява, а канадец подпалил жена си с бензин. Виж това последното мога да го проумея някак си макар да не го одобрявам. Две старчета се опитват да ми внушат, че крадци обрали ресторанта, но първо си платили вечерята. Може и така да е, ала аз предпочитам бабичките дето си шепнат как полицаи застреляли вълк, който успял да се измъкне от градския зоопарк и да паникьоса населението. Хищникът избягал през дупка на клетката. Ръка на злодей била изрязала част от металната мрежа,

ИВАН КЪОСЕВ

БЕГЛЕЦ

която отделя звяра от посетителите. След като излязъл от зоопарка вълкът тръгнал по алеите на градината. Хищникът бил видян от две семейства излезли на разходка. Жените се изплашили до смърт, а представителите на силния пол алармирали полицията. Минувачи забелязали вълка да скача в канала, който водел към плажа и общинската полиция пратила свои хора по дирите. Малко по-късно пазителите на реда издебнали вълка между стените на канала и го застреляли. Три куршума попаднали в сивия хищник. Управителят на зоопарка отказал да коментира инцидента. Той нито потвърдил, нито отрекъл, че му липсва вълк и обвинил медиите в излишно всяване на паника. Неговото мнение било, че убитото животно е гигантско куче помиар... Мисля си дали да не кажа на жена си следното: "Знам много добре, че всичко струва пари, но защо да ме затваряш на балкона и защо веднага шамар?" Автобусът идва. Разтваря врати. Дръжки и дъна от кошници, старчески колене и астматични хрипове нахлуват вътре. Нахлувам и аз с протрития анорак. Раздрънканото возило потегля. В същия миг от южното предградие Маси-Палезо потегля към Париж влак от мрежата на ЕР-ЪО-ЕР. Посока Роаси Аеропор. Във вагона – сини и червени елегантни седалки. До прозореца пътува някой с черна едnodневка през рамо. Не го познавам. Както и не познавам Париж. Не съм ходил там. Зная само, че в чантата на непознатия има сандвич с гранясало парче от салам "Петрохан" и пластмасово шише с минерална вода. Неизвестният пътник също бяга нанякъде. Не е ясно защо. Влакът профучава през симпатични гарички, чиито перони са украсени с огромни рекламни пана. Върху едно от тях човек с костюм от мечка кожа се усмихва интелигентно. На станция Данфер Рошера вагоните ще се мушнат под земята. Само след няколко си десетина минути...

След много пъшкане грохналият автобус най-после изкачва стръмнината, спира и позволява на всички, които сме вътре да се измъкнем от търбуха му. Разпръскваме се кой накъдето види. Впрочем изглежда всеки хуква към ранчото си. Повлечен от общата припряност хуквам без много да му мисля. Едни ще садят домати, други ще пръскат дръвчетата, трети ще плевят. Аз ще забивам колове. През това време в парижките предградия хората подстригват декоративните си храсти. Не им пука, че со-

циалистите паднаха от власт и чените тук... И защо моля ви се, се наежват така срещу емигрантите? Коловете ми не са подострени. Ще трябва най-напред да ги острия, а в торбичката си нямам дори сух хлебец с гранясало парче от салам "Петрохан"! Чувството за неизпълнен дълг ме подтиква да бързам. Жена ми очаква да разперя над нея и над нея и над детето могъщите си крила. Ще ми са нужни крила. Колко ли ще ми струват при тая скъпотия? Най-добре е да отида на битака. В Париж на битаците им викат "пазари на бълхите". Защо нашенци смятат бълхите за нехигиенично нещо? Оптималният вариант е да избягам някъде много надалеч, но къде и как като нямам никаква валута? Влакът от мрежата на ЕР-ЪО-ЕР приближава станцията Люксембург. Оттук до Гар дю Нор ще стигне само за петнадесет минути. А Гар дю Нор е съвсем близо до Монмартр. Ех, Монмартр! Неизвестният пътник с черната едnodневка няма работа там. Какво ще прави при художниците? Той търси място където да си изяде сандвича без да го наблюдават досадни свидетели. Затова ще слезе именно на Люксембург. Отдясно е булевард Сен-Мишел, а отляво Люксембургския дворец с вълшебната си градина пълна с водоскоци. Значи така, мушва се в градината, намира уединена пейка и надве-натри нагълтва сандвича. Изпива и минералната вода, след което тръгва надолу по булеварда. Ще мине покрай Сорбоната, но няма да се спре там. Сена е съвсем наблизо. Трябва само да пресече Пьоти Пон за да се озове на острова Сите където се издига Нотр Дам. Онова дето се вижда над сводестите й входи не са орнаменти, а каменни фигури. Стотици каменни фигури с изпити лица и страдалчески погледи. Пътникът знае, че винаги, по всяко време, пред тези входи стои свещеник от непознат орден, който напевно повтаря:

- Подарете на бедните! Подарете на нещастните!

Тези колове нямат край! Излиза ми пришка на дланта от проклетото забиване. Хвърлям тежкия чук. Измъквам се от лозето. Хлътвам в крайпътната борова гора. Изтягам се на тревата без да се боя от кърлежи. Гледам облациите, които прелитат един подир друг. Гложди ме чувството за неизпълнен дълг. Жена ми иска да разперя крила?! Налага се да избягам надалеч, но къде и как? Облациите нямат проблеми. Бягат накъдето си искат! Над главата ми – боров клон, а на него виси тежка шишарка. Мисля си: "дали няма да падне и да ме цапардоса по главата?" Не, няма да падне, закрепена е здраво. Обаче зашумява вятър, шишарката се откъсва и все пак ме цапардосва, но не по носа, а по челото. Заболява ме сърцето – коварно, подмолно и глупаво.

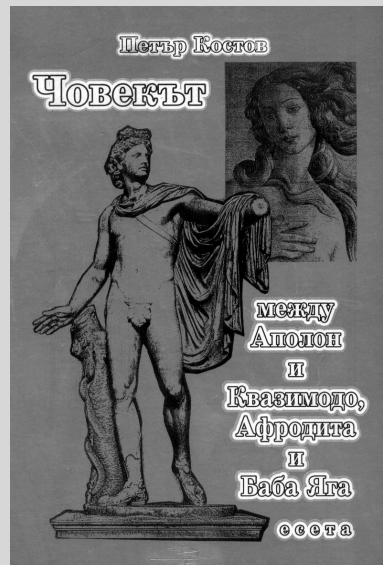
АВТОРЪТ ЗА СВОЯТА КНИГА

ПЕТЪР КОСТОВ

ЧОВЕКЪТ МЕЖДУ АПОЛОН И КВАЗИМОДО, АФРОДИТА И БАБА ЯГА

При подреждането на есета в тая книга не са спазени нито строго тематична, нито хронологична последователност. Всяко есе може да се чете самостоятелно и носи в себе си част от проблемите на времето, за което се отнася. Някои от естетическите оценки са лични, или заимствани от автори, близки на моите представи за красота, талант, шедьовър или културна ценност. Крайните оценки и пристрастия винаги са плод в голяма степен и на емоции, а при изкуството, където творбите са рожби и на разума, и на чувството, често самооценката на твореца и оценките на поклонниците и времето се разминават драстично.

Опитах се да пиша на понятен за средния читател език, но и на нивото на личностите, творбите и проблемите в тях. Търсех малко познати неща за популярни автори и творения, понякога

на ръба на анекдотичното и куриоза. И ако с нещо съм успял да направя четивата интересни и полезни за вас – частица към духовното ви богатство, това ще е, което оправдава усилията при писането на тази книга.

Стефан Стефанов

"Рибешко хвърчило", Лондон

ВИОЛЕТА ТОНЧЕВА

СВЕТЛАН СТЕФАНОВ С МЕДАЛ ОТ 98-ИЯ ЛОНДОНСКИ ФОТОГРАФСКИ САЛОН

Светлан Стефанов представи на 22 юли в Галерия "Алфа Арт III" свои фотографии

Графичният дизайнер и фотограф, магистър по телекомуникации от ТУ във Варна, се завърна наскоро от английската столица, където му бе връчен медалът за 2009 г. - най-високото отличие на престижния Лондонски фотографски салон. Известен с високите си естетически изисквания към художествената фотография, салонът събра за своето 98-мо издание през тази година 182 произведения на творци от САЩ, Англия, Индия, Германия, Испания, България, Украйна, Австралия, САЩ и други страни. Регламентът на

традиционния международен фотографски форум, един от най-старите в света, допуска участието най-много на две произведения от един автор. От двете селектирани фотографии на Светлан Стефанов „Рибешко хвърчило“ спечели най-високата оценка на кураторите и медала на Лондонския фотографски салон. Церемонията се състоя пред отбрана публика в Cotton Centre, надалеч от Tower Bridge, където обикновено се експонират творбите на Лондонския фотографски салон.

В края на януари 1987 г. имах уговорена среща с поета Димитър Пантелеев. Беше обещал да ми покаже чехословашко издание на книга със стихотворения, като „образец“ на модерна полиграфическа реализация от най-високо качество. Това – във връзка с представения във варненското книгоиздателство негов ръкопис „Възхвала на сонета“. Много държеше на този свой ръкопис и настояваше да бъде издаден не как да е, т. е. *стандартно*, а на луксозна хартия с хубав шрифт и всеки сонет да започва с винетка.

Мястото на срещата ни бе в най-известното и най-оживеното тогава писателско сбирнище – *кафенето* на ул. „А. Кънчев“ № 5 в София, което в ранните часове винаги беше почти безлюдно. Непомръкватата слава на кафенето се дължеше и на това, че едновременно служеше и за литературна борса, и беше най-подходящото място за почерпки на шумни компании от литературната бохема. И не само на нея, разбира се. Защото кафенето често бе посещавано и от кротки пииячи от артистичния свят, а и от някои известни спортисти от недалечното минало, между които редовни посетители бяха бащата на футболиста Наско Сираков – Петко и другият легендарен наш борец Боян Радев.

Когато влязох в кафенето видях, че само около една от масите бяха насядали Марин Георгиев, който тогава работеше като редактор в „Литературен фронт“ и беше се задълбочил в някакъв ръкопис, Воймир Асенов и още двама-трима ранни посетители.

Димитър Пантелеев пристигна точно в уговореното време и се насочи към масата, на която бях седнал заедно с литературния критик Венко Христов, лека им пръст! и на двамата.

– Здравей, драги Машев, здравей, драги Христов! – патетично поздрави и двама ни бай Димитър. – Какво ще си поръчате? – попита той и извади от джоба си кутия цигари „Феникс“. – Чай? Кафе? Алкохол? (Тогава в кафенето се пиеше алкохол по всяко време) – А, да – отривисто се изправи възрастният вече поет (беше наършил 86 години) и взе чантата си, оставена на вътрешния перваз на прозореца. Донесъл съм книга със сонети от чехословашкия поет Олдридж Вилидал. Да видите там как се издава поезия. Какъв шрифт, какъв печат и хартия! – и ни показа едно спретнато книжле с твърди корици и обложка, она- словена „Цирк“. Книжката съдържаше басни от неизвестния за мен до този момент автор.

– Ние можем да направим и по-хубаво издание – казах с високо самочувствие, след като разгледах стихосбирката. И у нас може да се намери такъв изящен шрифт, такова платно, а и полиграфически да се изпълни още по-добре. С шита подвързия и с капителбанд на гръбчето например. Единствено нямаме качествена хартия, но да се надяваме, че за Вашия ръкопис ще успеем да намерим и да се отсраим...

– Да, аз вече не съм автор, който има нужда от книги. Вече имам достатъчно – каза поетът. – Нужна ми е добре оформена художествено и полиграфически добре издадена книга. А и през последните години не пиша вече лирика. Нека да пишат младите...

И той продължи да разказва за своите творчески делници през последните месеци:

– През ноември и декември бях в Хисаря и там завърших един свой ръкопис с иронични стихове. Моето *хоби* е сатирата. Но когато прегледах написаните стихотворения, се оказа, че съм написал и няколко чисто лирични стихотворения. Значи все още тази страст припламва у мен от време на време.

– Не казвай голяма дума – предупредително го прекъсна Венко Христов. – Не се знае...

– Навлязох в такава възраст – поясни Димитър Пантелеев –, че все по-малко ме вълнуват лиричните преживявания. И затова пиша лирико-сатирични стихове. Ето, вчера ми се обади Христо Пелитев, че ще публикуват на страниците на „Стършел“ една част от тях. Другите се появиха в „Пламък“, но те бяха кратки по форма, а сега пиша по-обемни неща...

И той насочи разговора около работата си върху преводи от чешки, словашки и други славянски поети, а ръкописа трябвало да представи в издателство „Народна култура“.

– Такива преводи се получиха, че завидях на някои, задето не са мои стихотворения. Така се получи. И не зная сега дали младите преводачи изпитват това чувство на завист, че преведеното от тях не е собствено стихотворение. Толкова бях изкушен, че ми се искаше да се подпиша под един цикъл стихотворения като техен автор. Обаче се уплаших от избухването на литературен скандал... Ех, когато бях млад, можеше... Например, когато двамата с Атанас Далчев написяхме в „Развигор“ статията против Николай Лилиев „Отживяла позиция“*. Разгромихме го.

КРАСИМИР МАШЕВ

ДВЕ СРЕЩИ С ДИМИТЪР ПАНТЕЛЕЕВ (За Ерато и Мелпомена)

Да – премина внезапно на друга тема бай Димитър – поетът не бива непрекъснато да пише по един и същи начин. Той трябва да търси нови изразни средства, нови интонации, да бъде смислово, емоционално-образно и дори метрически разнообразен. Не бива да стои на едно място. А сега гледам някои – като се уловят за *ямба* и не го пускат. И съм престанал да ги чета. Поетът умира, престане ли да бъде стилово, образно, емоционално и метрически разнообразен. Но много поети не го разбраха това, други пък се нахвърлиха върху драматургията. Не зная откъде дойде това, но драматургията ги похаби като поети. Дори и талантливите...

И защо е така? Защото драматургията си има свои железни закони. Драматургът трябва да познава не само литературата и драматичното изкуство, но и изкуството на актьора, на режисьора, на постановчика, на испициента и дори на суфльора. Той трябва да диша прахта на сцената дълги години преди да седне да пише драматургия. Навремето дори писател като Йовков претърпя неуспех с „Милонерът“. Спомня си разговора между него и Масалитинов: „Господин Йовков, Вие сте написали пиесата повествователно, а за нас е нужно да бъде драматургично...“ Представяте ли си? Масалитинов не хареса пиесата на такъв голям писател, какъвто бе Йовков. И го върна да я преработи. Йовков беше много сърдит тогава, но донесе пиесата основно преработена. Аз я четох, защото бях драматург на театър. Видях, че предишните едноредови реплики бяха разгънати върху цяла страница, а други места изцяло съкратени или намалени до ред-два... Петнайсет години съм работил като драматург на театри – въпреки това не съм се поблазил да пиша драматургия. Именно защото съм бил драматург и знам железните закони на драматургията. Но аз май старчески се разбъбрих... – усети, че се е поувлякъл в спомените си поетът.

– Нищо, интересно ми е – каза Венко Христов. – Предстои ми да пиша статия за Иван Радоев и разговорът ми беше от полза.

Втората ми среща с Димитър Пантелеев беше през септември на същата 1987 година. Но този път във Варна.

Телефонът къщи подрънча и след като вдигнах слушалката в нея прозвуча специфичен тембров глас и едно артистично и неподражаемо „албоуу, албоуу...“

Поетът се обаждаше от почивния писателски дом във Варна, за да се осведоми как вървят нещата около издаването на неговата книга.

На следващата вечер заедно с още трима *литературни злосторници*, както шеговито бай Димитър обичаше да нарича младите литератори, го посетихме в станцията. Тримата *литературни злосторници* бяха членове на Кабинета на младия литературен работник към Младежкия дом, а за известно време аз лекомислено бях дал съгласие да бъда негов ръководител.

По време на тази среща Димитър Пантелеев се държеше съвсем естествено и не-принудено, общуваше като всеки обикновен и нормален човек, въпреки артистизма си, подчертаната дикция и артикулация на говора и школувана театрална жестикулация. Но не театралничеше. Не позираше и не маниерничеше. Библейската му възраст го озаряваше с допълнително благородство. Мъдростта му бе съчетана с изключително свежа памет и бодр младежки дух. Богатият му житейски и духовен опит не го правеха скептик, а тъкмо обратното – непоправим оптимист с почти юношески планове и желание за литературен труд.

След като се запозна с всеки от *литературните злосторници* – Вл. Стоянов, Д. Данаилова и Ст. Пенев, поетът започна непринудена беседа. В него все още не бяха отшумяли вълненията около мемоарната му книга „Объркани спомени“ и радостта му от бързото ѝ изчерпване. Нескрито се възхищаваше от настъпилите промени и *перестройката* в

Съвестия съюз, но най-вече от появата на литературни творби с трудна съдба. Говореше разпалено и с възторг за нашумялата по това време книга на Анатолий Рибакوف „Децата на Арбат“.

– Такава проза не бях чел. А следя отблизо няколко литератури. Българска проза не съм чел напоследък. Единственото нещо което съм прочел от нашата белетристика напоследък е „Хайка за вълци“ на Ивайло Петров...

Но темата за мемоарната му книга явно надделяваше над всички останали, защото той отново се върна към нея:

– Тази белетристична книга, която написах, е мой първи и единствен опит в белетристиката. Надявам се – и последен. Не мисля повече да пиша проза Поетът трябва да бъде предан на поезията и да не ѝ изневерява... А сега младите пишат всичко. Започват с поезия, после пишат проза и завършват с критика.

– Какво мислите – попита го единствената поетеса на масата – за да се остане в поезията много ли трябва да се пише, или с малко стихотворения може да се остане в литературата?

– Аз винаги съм предпочитал *калитетата* пред *квантитетата*, винаги съм бил за качеството, а не за количеството. Малко ли са българските поети, които с първите си книги останаха в българската литература. Например Багряна. Нейната книга „Вечната и святата“ остава в българската литература...

– И Никола Фурнаджиев с „Пролетен вятър“ е останал в литературата – добавих в подкрепа на твърдението му. – Макар книжката да е само една печатна кола. И с два огънати от вятъра житни класа на корицата, но нарисувани от Дечко Узунов. Сега изпитвате ли някакви утрисения за статията „Мъртва поезия“, която навремето сте написали заедно с Атанас Далчев против Николай Лилиев? – го попитах, тъй като този въпрос отдавна ме занимаваше.

След малка пауза Димитър Пантелеев отговори:

– Да, изпитвам утрисения. Не само защото Лилиев е голям български поет. То-

гава бяха поканен от Людмил Стоянов да стана секретар на народния театър. Това много ме зарадва, защото там щях да получавам три пъти по-голяма заплата. Но тогава драматург на театъра беше Николай Лилиев и аз трябваше да го срещам всеки ден. Но представяте ли си, той нито веднъж не ме спря, нито веднъж не изрази възмущението си от нашата статия. Сре- щяхме се, разговаряхме, поздравявахме се, но никога не е ставало въпрос за тази статия. Лилиев беше изключително възпитан и деликатен човек. Какво възпитание, каква етика, каква нравственост! Quelle differans! А сега никой от младите няма да напише такава статия. От години чакам да се появи такава статия срещу моята поезия, но никой и досега не я е написал...

Разговорът продължи до късно вечерта. Възникна спор дали е възможно писателят да описва и пресъздава психологически вярно, емоционално, правдиво и убедително непреживяното и неизстраданото от самия него. Димитър Пантелеев каза:

– Това е възможно само за големите писатели. Да вземем за пример „Ана Каренина“. Подтикът за написването на романа е едно кратко съобщение във вестника, което дълбоко е развълнувало Толстой...

– Да, и „Ревизор“ на Гогол е написан по идея на Пушкин, но все пак – казах – не е възможно да се описват съдби, житейски факти, които са чужди на социалния и духовния опит на писателя.

– Да, до, това е много важно, но големите, талантливи писатели могат да се вдъхновяват и от такива чужди на пръв поглед за тях събития. Достатъчно е те да ги завладеят, да ги развълнуват и да отключат тяхното вдъхновение.

Разговорът неусетно се върна на предишната тема – мемоарната книга на поета.

– Има ли неща, които отпаднаха по време на редактирането на книгата Ви в издателството? – поинтересувах се аз.

– Не. Наложил се сам да съкратя около стотина страници поради ограничения обем на изданието. Извадих есеистичните си размишления за мои познати писатели и тяхното творчество. Иначе от ръкописа ми не беше поправена нито буква... Но тези страници ще влязат в друга моя книга, която напълно подхожда на вашата есеистична поредица.** Работя и върху друга поетична книга, но дано имам още десет години... Аз вече нямам много време. Всичко вече е в ръцете на съдбата. Много добре работя в Хисаря. Най-много през този сезон – през есента и през зимата. Някъде до месец април. През останалото време лентяйствам. В Хисаря съм написал повечето от книгите си....

Келнерът донесе на масата ни още две бутилки добре изстудено бяло вино. Беше вече доста късно и имаше съвсем близка опасност нашият разговор да завърши като бохемски запой. Извиних се за това, че повече не можем да останем в почивния писателски дом и си тръгнахме. Наченатата бутилка бяло вино подарихме на възрастния поет, който беше не само запален планинар, но и твърд познавач и ценител на хубавите вина.

Нашият символичен подарък може би щеше да му напомни за посещенията ни и неповторимите мигове на откровение, нали така е казано: *In vino veritas*.

Това беше наистина една незабравима вечер с един достолепен творец, на когото съдбата бе предоставила изключително рядката възможност да е съвременник на едни от най-големите имена в българската поезия, каквито са Симрененски и Далчев, Багряна и Лилиев, а и не само те, и в същото време неговото литературно дело да стои редом до най-добрите постижения на нашите поети от края на XX век, с който си отиде и той.

*Д. Пантелеев грешно цитира заглавието на статията им с Ат. Далчев против Н. Лилиев – б. а.

** Библиотека „Есета“ на Книгоиздателство „Г. Бакалов“ – Варна – б. а.

Д-р МАРКО ИЛИЕВ

ПОЕТИКАТА НА АЛЕКСАНДЪР ВУТИМСКИ

(90 години от рождението на поета)

Александър Вутимски се откроява сред поетите от поколенията на 40-те години на XX век в нашата литература не само с изключителния си талант, но и със своеобразния си поетичен свят на самобитен, оригинален творец. Макар че в светоемещането на поетите от поколенията има много общо, поетичният свят на Вутимски е много по-различен от творческите светове на другите поети. Колкото и да се различава от другите обаче, Вутимски има в поетиката си и нещо, което е характерно за цялото поколение, и за което приносът не е само негов. Това характерно и ново съвремененно е в светоемещането, в разчупването на познатите схеми, в показването на света в неговото многообразие, в търсенето на нови изразни средства, в по-голямата близост до живота, в автобиографизма на творбите им, в новия ритъм, съзвучен с ритъма на времето и други.

Подобен процес на обновление, на скъсване с някои традиционни форми и средства на изображение, на отхвърляне на дотогавашните манифести и прокламации на предходните школи, се извършва в руската литература доста преди това, в годините непосредствено преди Октомврийската революция. Особено място в развитието на новата руска поезия през тези години, с параболно влияние и в следвоенния период има поетичното творчество на Инокентий Аненски, дало отражение по-късно и върху творчеството на отделни български поети. Макар да споделя някои възгледи на символистите, и най-вече на френските, неговите естетически принципи още в първата му стихосбирка „Тихи песни“ прехвърля рамките на символистичната школа. Аненски проповядва поетиката на реалния, на предметния, на видимия свят. Стиховете му се отличават с голяма точност на предметните детайли. За поетичния свят на Аненски е характерно едно постоянно противопоставяне: възвишените стремежи и мечтите – на прозата на всекидневния бит; красивото и романтичното – на призрачното и кошмарното. Поетиката на Аненски е поетика на символистичната конкретност, на метафората. Тези схващания на Аненски за изкуството и новаторството в поетичната му система привличат вниманието на поетите-акмеисти, групирани около списание „Аполон“.

Психологическият и „асоциативен“ символизъм на Аненски става изходна точка за редица поети от по-младото поколение, между които са Ана Ахматова, младият Пастернак, Манделщам и др. Подчертан е стремежът на младите акмеисти да очистят, да освободят поезията от мистичната мъгла на символизма и да я върнат към реалния живот. Макар едно от общите неща за всички да е изобразяването на триизмерния свят, всеки от тях по различен начин разбира тази триизмерност. В стиховете на А. Ахматова и младия Б. Пастернак основен белег също е предметността, предметната образност и метафоричността, но при тях наред с общото има и съществени различия от предметната образност и метафоричните внушения на Аненски. Ахматова не превръща реалиите в алегии, конкретното слово при нея е разширено от контекста. Пастернак е по-близо до Ахматова, но се различава от нея и от Аненски, както в нашата поезия Вутимски се различава и от другите поети на поколенията, и от Атанас Далчев, на чието различие после ще се спра по-подробно.

През двадесетте и тридесетте години отново се засилва интереса към поезията на Ин. Аненски и неговия предметен свят, като явленията от всекидневния живот стават основа за лирическо начало в творчеството на много поети от XX в., между които и поетите на 40-те години в българската литература.

Тази тенденция е най-осезателна може би в поезията на Александър Вутимски.

Идейната същност на преобладаващата част от творбите на Вутимски е обусловена от критичното му отношение към света, в който живее и от чувството му за катастрофичност. Светът, в който той живее, е свят на социалния контраст, на насилието, отчуждението и породеното от тях противоборство. Чувството му на катастрофичност е породено от обкръжаващия го враждебен свят („Враждебният град“) и трагичната му съдба на обречен човек. От тук и двете тенденции в творчеството му – опит за превъзможване на осъзнатата обреченост и тягостната атмосфера чрез пресътворяване на действителността в желан поетичен свят от една страна, и невъзможността за противоборство, безсилието, загубената вяра за спасение в илюзорния свят на мечтите от друга страна. Първата от тези тенденции се подхранва от виталната природа на поета и обществената му отзивчивост към всичко ново и прогресивно. А другата тенденция се „подхранва“ от минималните сили за съпротива на поета, прогресивното развитие на болестта му, обществената изолация, в която изпада, някои генетични предпоставки и естетическите му увлечения. Тези две тенденции в творчеството на Вутимски определят и неговата плаваща естетика, осъществена чрез диалогична концепция, тъй като едната тенденция постепенно отслабва, но не изчезва до края на живота му, а другата се засилва, но не преодолява антиномията, и двете вървят паралелно. Това е и същественото различие между Вутимски и другите поети от поколенията. То определя и особеността на неговата поетика.

Основната творческа концепция при Вутимски е в обобщеното движение и звучене на два или повече различно оцветени смислово-емоционални потока, постигнато чрез умело боравене с художествения контекст. Отделните символи в една и съща творба при изграждане на диалогичната концепция многократно се променят, в зависимост от контекста. Под „символ“ в случая имам предвид значението, което академик В. Виноградов придава на художественото слово. С термина „символ“ той обозначава всяко слово, което се намира в поетически контекст. А Лидия Гинзбург в книгата си „За лириката“ (Изд. „Наука и изкуство“, 1983г., стр. 10) пише: „Контекстът е ключът за прочитането на думата, той стеснява словото, като динамизира едни от неговите признаци за сметка на други и едновременно с това разширява словото, натрупвайки върху него пластове на асоциациите.“

Тези белези на новата поетика са присъщи на много от стиховете на Вутимски. При конкретната реализация на диалогичната концепция у Вутимски посоката на духовното движение в отделните творби е от тъмното към светлото. Това е най-благоприятният вариант за сравнение с противоположния, който би могъл реално да съществува при него – от светлото към тъмното. Тази особеност в идейната реализация на стиховете на Вутимски обяснява до голяма степен съхраняването му като

човек и творец, за да не стигне до пълна резигнация. Тази нелека творческа задача Вутимски решава с разнообразни художествени средства – стилистични и композиционни похвати, синтактични и ритмични структури, лексикални и звукови ефекти, смислови и емоционални акценти, символи, цветове, метафори и др.

В творчеството на Вутимски срещаме многовариантно третиране на една и съща идея, което не е често явление в литературата, особено, когато интерпретациите са в различни жанрове.

По отношение на творческия процес, конкретната художествена реализация и поднасянето на идеята, Вутимски е поет, ако може така да се нарече, широкопектърен, с еднакви възможности в различни жанрове и форми, в творби с интимно, пейзажно и обществено звучене. Творбите му са равностойни както в безсюжетната, така и в сюжетната поезия, и в безсюжетната проза. Еднакво силен е той в класическия и в свободния стих, в поезията и в прозата.

Друго характерно за светоемещането на Вутимски е подчертаният афинитет към тишината, шепота, безмълвието, сподадения стон.

Много характерна за поетиката на Вутимски е предметната образност, която е типична за Атанас Далчев. Това дава основание на някои критици да правят паралели между двамата поети в полза на Далчев, който се изявява много по-рано. Но двамата поети са много различни като светоемещане, като мислене, като темперамент и вътрешна нагласа изобщо. И само по един общ белег е неуместно да бъдат съпоставяни. Преди Далчев други поети, в други страни (за които вече стана дума) са използвали с успех предметната образност като по-съвременна и реалистична в сравнение с тази на символистите, но според мен не градивният материал е решаващото за вида, качествата и функциите на една архитектурна постройка, включително и словесна. Предметната мисловно-визуална образност отдалечава много Вутимски от символизма и го приобщава към съвременната модерна поезия. При четенето на неговите стихове, наред с фонетичните ефекти, добиваме и силна зрительна представа за поетичния му свят, с много нюансирано цветово усещане. Боите му са с близка тоналност, меки, пастелни. Тази предметна образност засилва реализма в стиховете на Вутимски, приглушава съществуващия херметизъм и засилва духовната връзка поет-читател.

Освен изтъкнатите качества, поезията на Вутимски е подчертано метафорична, като в нея се срещат цели стихотворения-метафори, каквито са: „Влак“, „Мост“, „Дърво“, „Улицата“, „Прозорецът“, „Тъмното слънце“, „Здрачът“, „Враждебният град“ и др.

Символът в творчеството на Вутимски, както подчертах и по друг повод, не винаги се покрива с традиционната представа. И това не е само по отношение на цветовете, но и на други атрибути. Така например, според библийската представа, ангелът е символ на чистота, невинност, на благородство, на нещо възвишено и светло, а в стиховете и приказките на Вутимски ангелът е символ на негативния двойник в образа на лирическия герой, символ на порока и покварата. Вутимски борави с малко цветове, като им придава различни символни значения, включително и противоположни, или противоположни цветове с еднакви символни значения, което

се среща у малко творци.

Символните образи „Синьото момче“ и „Ангелът“ в стиховете и приказките на Вутимски са много различни, носители на нравствената чистота и на порока, но и двата образа в контекста на отделната творба внушават безверие.

На няколко места в изследването* се говори и за Нойев комплекс, каквото внушение е постигнато както в някои от стихотворенията на Вутимски като „Сомнамбул“, „През прозореца“, „Небето е студено и прозрачно“, така и в някои от приказките като „Уличката“. Изживяването на лирическия герой в тези творби е на самотник като след световна катастрофа, като Ной след потопа. Заобикалящият го предметен свят малко по малко изчезва, потъва в мрака, в хаоса, обречен на гибел. И непрестанният дъжд отнема всякаква перспектива за изход, за спасение. Ако това изживяване беше характерно само за няколко творби, бихме го отдали на временно строение, и не бихме правили обобщение за комплекс. Но същият емоционален поток тече и в „Не зная старата страна...“, „Аз съзерцавах дълго през нощта“, „Луната на прозореца дохожда“, в които има „Облаци, до смърт преуморяващи! – („Сянката“), има само нощ и мрак и дъжд, който от седмици не спира, както по време на потопа, според библийските предания.

В емоционално отношение изживяванията на Вутимски (ведри или песимистични) са спонтанни, пълни, безрезервни, доведени до предела. Той не познава спокойния тон, безстрастния поглед, сивия цвят. Вутимски борави с малко цветове, като им придава различни символни значения, включително и противоположни, което се среща у малко творци, или противоположни цветове с еднакви символни значения. Ще дам пример с белия цвят, който в различни творби на Вутимски събужда различни чувства. В поемата „Враждебният град“ той е символ на хлад, на скръб и на враждебност:

*Ето я бялата улица –
с белите, слънчеви плочници.
Ето го белия град –
враждебен и чужд.*

А в стихотворението „Ден“ белият цвят е носител на топлина, на нещо светло и хубаво: „*Сега дори врабчетата са радостни.// Стани, излез – навън е бяло, хубаво.*“

В езиково отношение Вутимски се придържа към чистите литературни форми на речта, които отговарят в най-голяма степен на градската му лирика и безсюжетна проза в духа на европейския есеистичен стил.

Вутимски използва различни стилистични похвати при изграждането на творбите си – лиричен монолог, мисловен или вътрешен диалог, сюжетно-повествователни форми, музайчни структури и др. Голямо внимание отделя той и на графичното оформление на творбите си, особено на поетичните в свободен стих – различни форми на строфите, композиционни похвати, повторения на строфи.

Ритъмът в стиховете на Вутимски е твърде разнообразен, но не води до разнообразие. Характерни за творбите му в свободен стих са ритмичните скокове, които придават известна артистичност на стиха.

Общо за поетиката на Вутимски може да се каже, че е нова, съвременна, модерна, с трайно, запомнящо се въздействие.

*Марко Илиев, монография „Човекът и поетът Александър Вутимски“

ПЕРСЕЙ

ВАСИЛ ДИМИТРОВ

Персей носи дълго траур по Медуза и все отлагаше сватбата си с Андромеда. Второто не учудваше никого, тъй като живееше отдавна заедно, а кой обръща внимание на подобни баналности, но траурът много биеше на очи и, събрани заедно, двете събития даваха повод за най-нелепи приказки и слухове.

След като умувахме дълго, ние, неговите приятели, решихме накрая аз да се пристраша и да го питам направо: в името на приятелството ни и в интерес на неопетнената му слава.

Задачата не беше от леките, но, подготвен внимателно, една вечер го поканих на отлежало тасоско в закътана крайморска таверна. Не знаех, че толкова носи на пиене, но след петата амфорка гласът му стана приглушен и вгледан във високия прибор, започна:

Да, знам много добре какво се говори за мене: оженил съм се за старата заради парите ѝ и съм я уморил от секс; тя била вещица, а аз съм ѝ доставял пометничета, от чиято кръв си варяла помада, за да поддържа кожата си; още – била страшно перверзна и ме научила на секс по тройки и други източни мръсотии... Накрая съм попаднал под магия – да не го мога с друга жена, затова съм отрязал, да се освободя, мъртвата ѝ глава, но и това не помогнало... Само че, кои сте вие?... Откъде ме познавате така добре, откъде знаете мислите ми, живота ми...? А пък и нея... особено нея, за която разправяте как нямала коса, а перука от фина златна жица...

В гласа му имаше развълнуваност, гняв, но и толкова горест, че аз неволно го дръпнах за туниката.

- Да не би искаш да кажеш, че си се влюбил в нея?!

Той ме погледна като обезумял:

- О не, не, това чувство е друго, макар да не е далече от безумието!

После, забравяйки да разрези, отпи голяма глътка, поправи

венеца си и добави по-кратко:

- Има неща, подвластни само на вечната Ананке, ако знаеш закона ѝ. Може да ти е известно, но временно работех за тайните служби. Старата Горгона, известна красавица на младини, и с големи връзки, притежаваше куп писма, способни да сринат за дни и най-блестящата репутация на много от силните днеска мъже. Е, аз трябваше да се добера и унищожа тая политическа напасть – писмата, а не жената. Най-добрият път беше да симулирам интерес, любов и, ако това се окаже недостатъчно, даже брак.. Тъй като се говореше за многото пари на старата мома, то постъпката ми имаше и приемлив за обществото мотив. Само не мисли, че тя беше някаква стара глупачка или истерия. Аз съм млад и красив, тя, вярна на себе си, бе решила да не изпусне шанса – нещо, на първи план, устройващо и двамата ни.

- Но как си могъл да издържиш присъствието на толкова грозота?!

- Да, положението беше усложнено. Един мъж може с години да не спи с жена си, но, ако исках да постигна нещо, не трябваше да страня от съпружеските близости... Впрочем, никога не

съм виждал лицето ѝ... Мисля, че се опитвах да ме щади и винаги носеше в присъствието ми черен шарф. Показваше ми снимки от младите си години, била е много красива, но някаква рядка болест доста рано обезобразила лицето ѝ. Имаше кожа – Персей прекаря ръка по амфората и се задържа в най-тънското ѝ място – изключително гладка, фигура – в гръб съвсем младежка, но всичко бе така увредено от целулита, че тялото ѝ напомняше пихтия, готова да изтече през пръстите ти!...

- Същинска медуза! – прекъснах го аз.

Той отвори ръката си и я притисна към дъбовата плоскост на масата.

- Най-страшното бе нейната демонска студенина, поне отвън... Тя обличаше някакъв ципесто синкав костюм, стягаше я както черупката своята ядка и не знам как добиваше и топлина. От това тялото ѝ не ставаше по-добро, но добиваше усещането за нещо чуждо, чуждо даже на самата чуждота!

- Ужас, а как си могъл да се възбуждаш? – съвсем неволно изхвърча от устата ми.

- Е, късметът ми проработи. Андромеда, нейната прислужни-

ца, с която станахме много близки, ми помагаше. Събличаше се, заемаше пикантни пози и правеше някои други работи пред едно огледало, а аз наблюдавах отражението им, докато се любехме с Горгона. Най-често обичаше с гръб към мене, дълбоко наведена.

- И все пак, ти си велик!

Персей повдигна леко рамене и се усмихна, като да беше срамежлив.

- Медуза обичаше да застава винаги така, че да разпускат косите си. Те бяха останки от предишната ѝ красота, нещо повече – те ѝ бяха дар от небесата! Никой смъртен – жена или мъж, не е имал такива коси! Вие, нещастници безумни, не сте ги виждали, а те бяха живи, те се усмихваха, говореха и се учудваха, възхищаваха се и обичаха! В тях имаше свят от светлина, игрив и безпечен, вечно млад и вечно припаящ. Примамващ, обещаващ и даващ едновременно!... Удоволствие, безпаметно наслаждение бе да гледаш бързия им бяг, увивността им, преходите от вълна към вълна, източната им грация, разсипаното богатство на тонова, бликове и сенки! Повярвай, разстелената им неизмеримост

бе истинска възбуда, а следенето на техния ту бяг, ту величествена забавеност, пораждаше върховен възторг, едно неопишимо наслаждение на някакво излитащо пропадане! Това бе нещо неомръзващо, като вечен прибор, като крещящото обхващане на незадоволителното доволство на едно вечно възвръщане!...

- Но ти си бил наистина омагьосан! Тогава забравяше за всичко „медузесто“, нали?

- Не, аз бях в реалния свят, там беше и медузиното уродство, красивото видение на андромедината голота, но в този свят имаше и божествената коса!

- И сега не можем без тази красота?!

- Млъкни! Нима съм варварин!... Остригах косата след смъртта ѝ. Но нямаше същия ефект. Направих перука и помолех Андромеда да я носи. Разбира се, прие само след заплаха, че ще я напусна. Резултат също нямаше... Само когато застанеше с нея, стръб към мен, дълбоко наведена и то пред огледалото... Когато я гледам в огледалото, аз много настоявам за това, а тя изпитва отвращение... иначе... живеем... много добре...

- Виж ти, като че ли започвам да разбирам твоя траур.

- Понякога си мисля, че старата е знаела всичко...

- В името на Зевс, не ставай сантиментален!

Той доизпразни амфората и въздъхна:

- Старата имаше много пари, но двете ѝ сестри чрез дяловете си ми отнеха всичко.

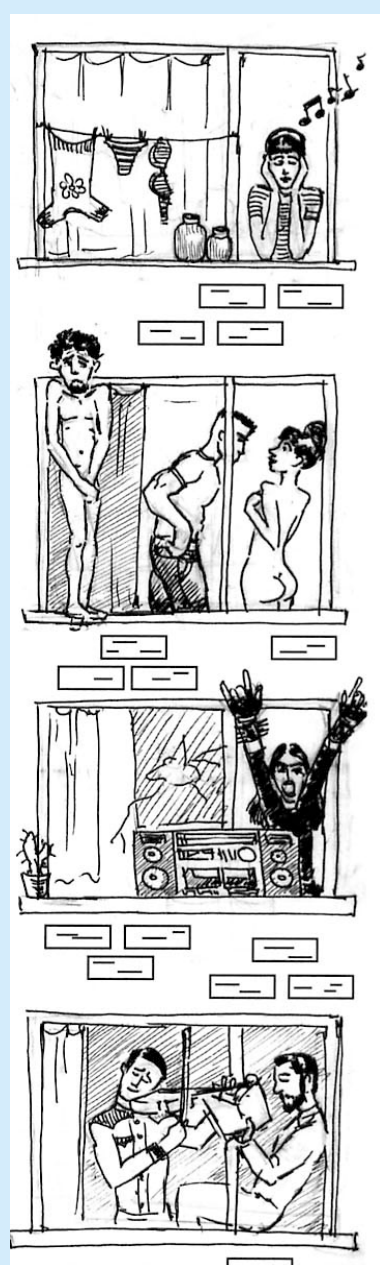
Вкаменяващите разобличителни писма бях заставен да изгоря до едно, живея с красавица, която напирала да ми стане жена, но с един измъчен секс... Имам само едно – и то в изображение..., в някакво отражение... на огледало, огледало!...

После почна да говори съвсем пиански работи и аз разбрах – разговорът за днес е приключен. Пък и мене ме цепеше такава глава...

P.S.

Всъщност нещата потръгнаха съвсем не така зле. По мой съвет Персей направи дарение косите на Медуза за храма на Аполон в Родос. (Божественото за божествените! Аз самият не ги видях, а и нямам желание да ги видя.) След това, пак с моя помощ, Персей написа и издадохме спомените му „Моят живот с Медуза“ и от бестселъра, претърпял много издания, спечелихме маса пари. От там излезе и модата да се прави секс с огледала и разни други шуротии, от което Андромеда се възгордя и вече ги правеше с охота. Така е да имаш добри приятели!

- Е, в интерес на истината, Персей започна да пише стихове, но кой от нас е свършен!...

ВЛАДИМИР РУСЕВ – МИЧМАНА

ЕПИГРАМИ

ФАЛШИМЕНТО

Тук вицът е на думи пестелив и нека с него бъдем солидарни: оркестърът когато е фалшив, тогава публиката свири вярно!

ПОЛИТИКАТА ОТВЪТРЕ И ОТВЪН

От толкова емоции се слисва човек и ще изперка някой ден – отвън на курви стари намирисва, а вътре наредени член до член!

СЪДБАТА НА ТВОРЕЦА

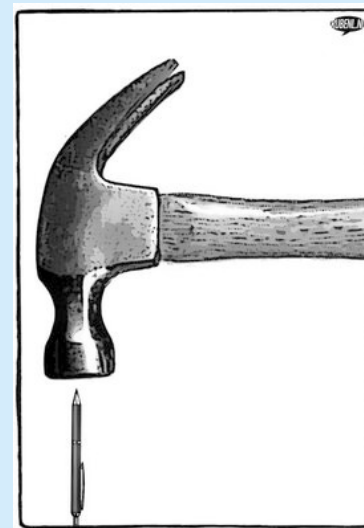
Като млад го стимулираха, като зрял го провокираха, остарял – го игнорираха и умрял го аплодираха!

ПРИВАТИЗАЦИЯ ДО ДУПКА

Отрязаме си клона, на „умните“ с триона, сега висим на чепа и чакаме подкрепа!

РЕПЛИКА СЛЕД УБИЙСТВОТО

От малък беше си такъв вулгарен; и гръмнат, пак се прави на ударен!

ГЛАС НАРОДЕН

Махнете този измикарь, дайте оная лъвица: омръзна ни голия цар – искаме гола царица!

АЛГОРИТЪМ

За туй, че неподкупен беше, за компенсация... крадеше!

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Иван Овчаров – главен редактор

Атанас Липчев, Веселина Цанкова, Ангел Дюлгеров,
Емил Иванов, Станка Бонева

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

Хонорари се изплащат последните четвъртък и петък на месеца от 16 до 18 часа.

Издателство МС ООД, Печат: Позвънети АД

Кни

месечно издание

Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. „Крали Марко“ 11,
тел.: 052/733 265; 0885 210 890; 052/639 374

e-mail: kil2009@abv.bg
www.kilittera.ning.com